

UCHWAŁA NR IV/18/24
RADY MIEJSKIEJ W ŁAGOWIE

z dnia 27 czerwca 2024 r.

przyjęcia programu postępowania naprawczego Gminy Łagów

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. ustawy o samorządzie gminnym (tekst jednolity z 2023 r. Dz. U. poz. 40 z późn. zm.) oraz 240a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity z 2023 r. Dz. U. poz. 1270 z późn. zm.),

Rada Miejska w Łagowie uchwala, co następuje:

§ 1.

Uchwala się program postępowania naprawczego Gminy Łagów, zgodnie z załącznikiem Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Łagów.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miejskiej w Łagowie

/-/ Paulina Duda

**UZASADNIENIE
DO UCHWAŁY
NR IV/18/24 RADY
MIEJSKIEJ W ŁAGOWIE**

z dnia 27 czerwca 2024 r.

Uchwałą nr 61/2024 z dnia 28 maja 2024 r. Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach wezwało Gminę Łagów do opracowania i uchwalenia programu postępowania naprawczego oraz przedłożenia tego programu celem zaopiniowania do RIO w Kielcach w terminie nieprzekraczającym 45 dni od dnia otrzymania wezwania.

Podstawą podjętej uchwały Kolegium Izby był stan faktyczny i prawny:

W dniu 7 lutego 2024 roku Kolegium Izby uchwałą nr 13/2023 stwierdziło nieważność uchwały nr LXXV/604/24 Rady Miejskiej w Łagowie z dnia 16 stycznia 2024r w sprawie uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej Gminy Łagów na lata 2024-2039.

W dniu 15 marca 2024 roku Kolegium Izby uchwałą Nr 31/2024 stwierdziło nieważność uchwały Rady Miejskiej w Łagowie nr LXXVII/612/24 w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Łagów na lata 2024-2039.

Powodem stwierdzenia nieważności w/w uchwał Rady Miejskiej w Łagowie było naruszenie art. 226 ust. 1 i art 243 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1270 ze zm.) oraz art. 7 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 września 2022 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U z 2022 r. poz. 1964).

Zgodnie z art. 226 ust. 1 ustawy o finansach publicznych wieloletnia prognoza finansowa powinna być realistyczna, zgodnie zaś z art. 243 ust. 1 ww. ustawy organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego nie może uchwalić budżetu, którego realizacja spowoduje, że w roku budżetowym oraz w każdym roku następującym po roku budżetowym relacja łącznej kwoty przypadających w danym roku budżetowym:

1) spłat rat kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 2-4 oraz art. 90 wraz z należnymi w danym roku wydatkami bieżącymi na obsługę zobowiązań, o których mowa w art. 89 ust. 1 i art. 90 w tym odsetkami od kredytów i pożyczek,

2) wykupów papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 pkt 2-4 oraz art. 90 wraz z należnymi w danym roku wydatkami bieżącymi na obsługę zobowiązań wynikających z papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 i art. 90 w tym odsetkami i dyskontem od tych papierów,

3) spłat rat zobowiązań zaliczanych do tytułu dłużnego, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 2, innych niż określone w pkt 1, z wyłączeniem rat zobowiązań określonych w art. 91 ust. 3 pkt 1, wraz z należnymi w danym roku wydatkami bieżącymi na obsługę zobowiązań zaliczanych do tytułu dłużnego, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 2, innych niż określone w pkt 1.

4) potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych poręczeń oraz gwarancji

do planowanych dochodów bieżących budżetu przekroczy średnią arytmetyczną z obliczonych dla ostatnich siedmiu lat relacji jej dochodów bieżących pomniejszonych o wydatki bieżące do dochodów bieżących budżetu".

Natomiast zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 15 września 2022 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw:

1. Relacja ograniczająca wysokość spłaty zobowiązań jednostki samorządu terytorialnego, o której mowa w art. 243 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 2. może być niezachowana w latach 2023-2025 w przypadku, gdy prognozowana łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec danego roku nie przekroczy 100% planowanych dochodów ogółem tej jednostki w tym roku budżetowym, pomniejszonych o planowane kwoty dotacji i środków o podobnym charakterze oraz powiększonych o przychody z tytułów określonych w art. 217 ust. 2 pkt 4-8 ustawy zmienianej w art. 2 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nieprzeznaczone na sfinansowanie deficytu budżetowego.

2. W latach 2023-2025 łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec danego roku nie może przekraczać 100% wykonanych w tym roku budżetowym dochodów ogółem tej jednostki, pomniejszonych o kwoty wykonanych dotacji i środków o podobnym charakterze oraz powiększonych o przychody z tytułów określonych w art. 217 ust. 2 pkt 4-8 o finansach publicznych na warunkach określonych w ustawie, w trakcie trwania programu postępowania naprawczego pozytywnie zaopiniowanego przez regionalną izbę obrachunkową. Gmina może nie spełniać relacji określonej w art. 242-244 ustawy o finansach publicznych.

Jednocześnie RIO w Kielcach wystosowało pouczenie, że zgodnie z art. 240a ust. 8 ustawy o finansach publicznych w przypadku nieopracowania przez jednostkę samorządu terytorialnego programu postępowania naprawczego lub braku pozytywnej opinii regionalnej izby obrachunkowej do tego programu budżet jednostki samorządu terytorialnego ustala regionalna izba obrachunkowa.

W odpowiedzi na ww. wezwanie, sporządzono program postępowania naprawczego, który zgodnie z art. 240a ust. 3 ustawy o finansach publicznych zawiera:

1. analizę finansów Gminy wraz z określeniem przyczyn zagrożenia realizacji zadań publicznych;
2. indywidualny plan naprawczy, wraz z harmonogramem wprowadzania poszczególnych przedsięwzięć
3. określenie przewidywanych efektów finansowych zalecanych przedsięwzięć wraz z przedstawieniem sposobu ich obliczania.

Gmina Łagów w związku z trudną sytuacją finansową opracowała program postępowania naprawczego, w ramach którego zamierza ubiega się o pożyczkę z budżetu państwa, w trybie art. 224 ustawy o finansach publicznych.

Przewodnicząca Rady Miejskiej w
Łagowie

/-/ Paulina Duda

Program postępowania naprawczego Gminy Łagów

Łagów, 27 czerwca 2024 r.

SPIS TREŚCI

PODSTAWA OPRACOWANIA	5
CZĘŚĆ I. ANALIZA STANU FINANSÓW GMINY ŁAGÓW	6
DOCHODY	6
WYDATKI	13
WYNIK BUDŻETU, PRZYCHODY I ROZCHODY	19
ZADŁUŻENIE	20
WSKAŹNIK OBSŁUGI ZADŁUŻENIA	23
PRZYCZYNY ZAGROŻENIA REALIZACJI ZADAŃ PUBLICZNYCH	25
CZĘŚĆ II. PLAN PRZEDSIĘWZIĘĆ NAPRAWCZYCH I EFEKTY FINANSOWE TYCH DZIAŁAŃ	27
SPOSÓB OBLICZANIA PRZEWIDYWANYCH EFEKTÓW FINANSOWYCH	27
DOCHODY	29
<i>Oплата za zajęcie działki przez kopalnie</i>	29
<i>Weryfikacja klasyfikacji gruntów kopalnianych</i>	29
<i>Podwyższenie stawek podatku od nieruchomości</i>	30
WYDATKI	32
Likwidacja Dziennego Domu "Senior+"	32
<i>Zmniejszenie dopłat do ceny netto 1m³ wody i ścieków</i>	33
Oszczędności na oświetleniu ulicznym	35
<i>Zmniejszenie zatrudnienia w szkołach</i>	36
<i>Zmniejszenie zatrudnienia w Urzędzie Miasta i Gminy Łagów</i>	37
<i>Zmniejszenie zatrudnienia w Bibliotece</i>	38
Reorganizacja przedszkoli na terenie Gminy Łagów	38
<i>Zmniejszenie dotacji dla klubów sportowych i stowarzyszeń</i>	41
<i>Zmniejszenie ryczałtu za wykorzystanie pojazdów prywatnych do celów służbowych</i>	42
<i>Zmiana wysokości wpłaty pracodawcy na PPK</i>	42
<i>Zaostrzenie polityki inwestycyjnej</i>	43
<i>Inne działania oszczędnościowe</i>	50
HARMONOGRAM WDRAŻANIA DZIAŁAŃ NAPRAWCZYCH	50
EFEKT FINANSOWY DZIAŁAŃ NAPRAWCZYCH	52
ZAŁOŻENIA POZYSKANIA I SPŁATY POŻYCZKI Z BUDŻETU PAŃSTWA	52
SPIS TABEL	54
SPIS RYSUNKÓW	54

Podstawa opracowania

Uchwałą nr 33/2024 z dnia 15 marca 2024 r. oraz uchwałą nr 61/2024 z dnia 28 maja 2024r Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach wezwało Gminę Łagów do opracowania i uchwalenia programu postępowania naprawczego. W ocenie Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach, Rada Miejska w Łagowie nie jest w stanie uchwalić WPF z zachowaniem wskaźników wynikających z art. 243 ust. 1 ustawy o finansach publicznych¹ przy zachowaniu art. 7 ust. 1 i 2 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw². Zgodnie z uchwałą nr LXVII/612/24 Rady Miejskiej w Łagowie z dnia 5 marca 2024 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Łagów na lata 2024-2039, wskaźnik o którym mowa w art. 243 ust. 1 ustawy o finansach publicznych nie jest spełniony w 2024 r.

Jednocześnie Kolegium RIO stwierdziło, że istnieje realna możliwość, że Gmina Łagów nie będzie w stanie realizować zadań obligatoryjnych z uwagi na brak środków finansowych, co spełnia przesłankę zawartą w art. 240a ust. 1 ustawy o finansach publicznych, zgodnie z którą „W razie braku możliwości uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej lub budżetu jednostki samorządu terytorialnego, zgodnie z zasadami określonymi w art. 242-244, oraz zagrożenia realizacji zadań publicznych przez jednostkę samorządu terytorialnego, kolegium regionalnej izby obrachunkowej wzywa jednostkę samorządu terytorialnego do opracowania i uchwalenia programu postępowania naprawczego oraz przedłożenia tego programu celem zaopiniowania do regionalnej izby obrachunkowej, w terminie 45 dni od dnia otrzymania wezwania.” Podstawą stwierdzenia przez Kolegium RIO ryzyka związanego z wystąpieniem braku środków finansowych na realizację zadań bieżących jest plan dochodów bieżących Gminy na 2024 r. w którym, wg opinii RIO, przyjęto zawyżone i niemożliwe do osiągnięcia poziomy dochodów m.in. z tytułu opłaty eksploatacyjnej oraz dochodów ze sprzedaży mienia.

W odpowiedzi na ww. wezwanie, sporządzono program postępowania naprawczego, który zgodnie z art. 240a ust. 3 ustawy o finansach publicznych zawiera:

1. analizę finansów Gminy wraz z określeniem przyczyn zagrożenia realizacji zadań publicznych;
2. indywidualny plan naprawczy, wraz z harmonogramem wprowadzania poszczególnych przedsięwzięć;
3. określenie przewidywanych efektów finansowych zalecanych przedsięwzięć wraz z przedstawieniem sposobu ich obliczania.

Gmina Łagów w związku z trudną sytuacją finansową opracowała program postępowania naprawczego, w ramach którego zamierza ubiegać się o pożyczkę naprawczą z budżetu państwa, w trybie art. 224 ustawy o finansach publicznych.

¹ mowa o ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2023, poz. 1270 z późn. zm.)

² mowa o ustawie z dnia 15 września 2022 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2022, poz. 1964)

Część I. Analiza stanu finansów Gminy Łagów

Dochody

W tabeli poniżej przedstawiono wykonanie dochodów Gminy Łagów za lata 2019-2023. Dochody przedstawiono w układzie wynikającym z Wieloletniej Prognozy Finansowej. Z danych wynika, że średnioroczny wzrost dochodów Gminy w latach 2019-2023 wyniósł 2,36% przy czym w zależności od roku następowały znaczące wzrosty i spadki wysokości uzyskiwanych wpływów.

Tabela 1. Zrealizowane dochody Gminy w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody ogółem	45 735 471	43 925 641	49 922 927	56 811 185	48 823 921
Dochody bieżące	39 700 310	39 855 443	41 771 986	50 726 861	43 380 524
Dochody z PIT	3 568 015	3 423 935	3 970 445	6 257 741	3 261 321
Dochody z CIT	113 030	91 897	97 480	128 200	87 330
Subwencja ogólna	10 155 314	11 310 184	11 378 559	12 198 031	15 559 373
Dotacje i środki przeznaczone na cele bieżące	13 337 367	16 190 400	17 358 024	22 696 060	13 984 862
Pozostałe dochody bieżące	12 526 584	8 839 027	8 967 478	9 446 830	10 487 638
Dochody majątkowe	6 035 161	4 070 197	8 150 942	6 084 324	5 443 397
Sprzedaż majątku	624 136	428 930	2 181 184	1 311 669	310 248
Dotacje oraz środki przeznaczone na inwestycje	5 411 025	3 641 268	5 969 758	4 772 654	5 133 149

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań Rb-27s.

Największy wzrost dochodów Gminy nastąpił w 2022 r. W stosunku do 2021 roku dochody ogółem wzrosły o 13,80% (przy czym dochody bieżące wzrosły o 21,44% zaś dochody majątkowe zmalały o 25,35%). Na znaczący wzrost dochodów bieżących Gminy w 2022 r. wpływ miały dochody z PIT (+2,3 mln zł) oraz dotacje i środki przeznaczone na cele bieżące (+5,3 mln zł). Wzrost dochodów związany był uzyskanym dofinansowaniem m.in. na wypłatę dodatku węglowego. W 2022 r. JST otrzymały również dodatkowe środki z PIT z budżetu państwa.

W 2023 roku dochody Gminy zmalały o 14,06% w stosunku do roku poprzedniego. Spadek dochodów bieżących wyniósł z kolei 14,48%. Spadek ww. dochodów był naturalną konsekwencją zmiany w zakresie dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące oraz wpływów z PIT (uzyskane w 2022 r. dodatkowe wpływy miały charakter incydentalny).

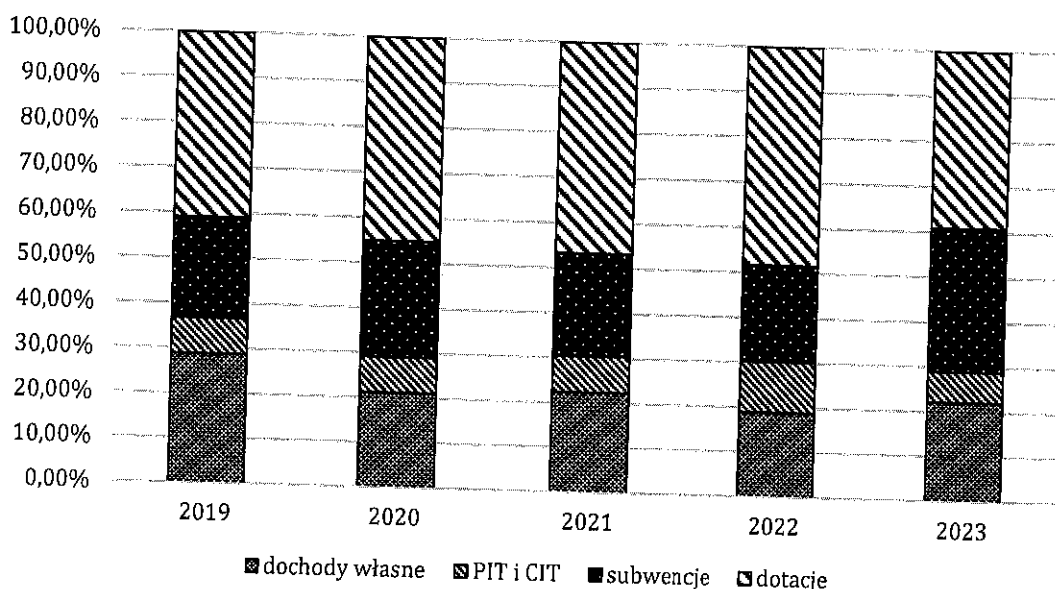
Sukcesywnie z roku na rok wzrastały dochody Gminy z tytułu podatków i opłat lokalnych (w tabeli powyżej dochody te zawierają się w pozycji „pozostałe dochody bieżące”). Wyjątkiem jest rok 2019, gdzie dochody te wyniosły łącznie ponad 12,5 mln zł. Tak znaczący poziom pozostałych dochodów determinowały przede wszystkim dochody z najmu i dzierżawy (3,1 mln zł). W 2019 r. Gmina zawierała 3-letnie umowy z kopalniami na dzierżawę działek, co determinowało wysokość uzyskiwanych wpływów. W 2020 roku dochody Gminy z najmu i dzierżawy wyniosły z kolei 394 tys. zł, co spowodowało znaczący spadek ogólnej kwoty uzyskiwanych wpływów podatkowych. Tym samym do 2023 roku pozostałe dochody bieżące Gminy wzrastały rokrocznie o ok. 6%.

Wskazać należy również na wzrost dochodów z tytułu subwencji ogólnej, jaki nastąpił w 2023 r. w porównaniu do 2022 r. (+3,3 mln zł). W 2023 r. JST w celu wsparcia realizacji zadań otrzymały z budżetu państwa dodatkowe dochody z tytułu subwencji ogólnej. Powyższe wskazuje, iż na przestrzeni ostatnich 5 lat (za wyjątkiem 2019 r.) kluczowe zmiany dochodów bieżących Gminy Łagów

determinowane były przez źródła dochodów zewnętrznych, uzupełniających (dotacje, subwencje, dodatkowe wpływy z PIT), na wysokość których Gmina nie miała znaczącego wpływu.

Powyższe potwierdza wykres, na którym przedstawiono strukturę dochodów Gminy Łagów w latach 2019-2023. Wykres obrazuje, że w latach 2019-2023 średnio 69% dochodów Gminy stanowią dotacje i subwencje. Dodatkowo średnio 8,5% wpływy z PIT i CIT. Z roku na rok poziom uelastycznienia finansowego budżetu Gminy Łagów zmniejszał się (spadek udziału dochodów własnych Gminy w ogólnej strukturze dochodów Gminy).

Rysunek 1. Struktura dochodów Gminy Łagów w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne.

Warto wskazać również na ogólny poziom dochodów majątkowych, jakie w latach 2019-2023 uzyskiwała Gmina Łagów. Znaczącym źródłem dochodów majątkowych były dotacje i środków na inwestycje (86,33%). Pozostałym źródłem była sprzedaż mienia.

W tabeli poniżej przedstawiono źródła dochodów Gminy Łagów w latach 2019-2023 w układzie paragrafów. Z tabeli wynika, że dochody Gminy Łagów kształtowane były w analizowanym okresie przed 66 różnymi źródłami, przy czym zaledwie 10 z nich odpowiadało za ponad 77% uzyskanych wpływów. Wśród 10 najważniejszych źródeł dochodów Gminy znalazło się z kolei 8 pozycji, które generowały wpływy do budżetu Gminy ze źródeł zewnętrznych (subwencja, dotacje bieżące i majątkowe, wpływy z PIT). Tylko dwie pozycje dotyczyły podatków i opłat lokalnych (wpływy z podatku od nieruchomości oraz wpływy z opłaty eksploatacyjnej).

Tabela 2. Źródła dochodów Gminy Łagów w latach 2019-2023

Para- graf	Opis	2019	2020	2021	2022	2023	Średnia	Udział	Udział skumulowa- wany
292	Subwencje ogólne z budżetu państwa	10 128 860	11 310 184	10 728 951	12 198 031	13 261 048	11 525 415	23,50%	23,50%
201	Dotacja celowa otrzymana z budżetu państwa na realizację zadań bieżących z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych gminie (związkom gmin, związkom powiatowo-gminnym) ustawami	4 967 644	5 435 103	5 780 067	7 187 566	7 112 810	6 096 638	12,43%	35,93%
206	Dotacja celowa otrzymana z budżetu państwa na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej zlecone gminom (związkom gmin, związkom powiatowo-gminnym), związane z realizacją świadczenia wychowawczego stanowiącego pomoc państwa w wychowywaniu dzieci	6 415 468	7 615 439	7 590 225	3 127 886	3 500	4 950 504	10,09%	46,03%
1	Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych	3 568 015	3 423 935	3 970 445	6 257 741	3 261 321	4 096 291	8,35%	54,38%
31	Wpływy z podatku od nieruchomości	2 456 704	2 580 982	2 975 014	2 969 347	3 458 921	2 888 194	5,89%	60,27%
625	Dotacja celowa w ramach programów finansowych z udziałem środków europejskich oraz środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 5 lit. a i b ustawy, lub płatności w ramach budżetu środków europejskich, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego	1 991 743	1 395 253	3 078 011	3 712 666	1 878 850	2 411 304	4,92%	65,18%
46	Wpływy z opłaty eksploatacyjnej	2 716 253	2 137 748	2 090 553	2 029 519	2 042 570	2 203 329	4,49%	69,68%
217	Środki otrzymane z państwowych funduszy celowych na realizację zadań bieżących jednostek sektora finansów publicznych	5 200	171 288	936 967	2 601 329	2 984 390	1 339 835	2,73%	72,41%
218	Środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem COVID-19	0	0	510 059	5 516 393	325 890	1 270 468	2,59%	75,00%
203	Dotacja celowa otrzymana z budżetu państwa na realizację własnych zadań bieżących gmin (związków gmin, związków powiatowo-gminnych)	1 109 805	1 083 057	1 040 902	1 159 955	1 181 202	1 114 984	2,27%	77,27%
635	Środki otrzymane z państwowych funduszy celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych, jednostek sektora finansów publicznych	2 302 960	1 090 086	595 666	955 337	0	988 810	2,02%	79,29%
77	Wpłaty z tytułu odpłatnego nabycia prawa własności oraz prawa użytkowania wieczystego nieruchomości	624 136	428 930	2 172 334	1 311 669	309 610	969 336	1,98%	81,26%
75	Wpływy z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych oraz innych umów o podobnym charakterze	3 107 472	394 116	364 704	294 636	442 789	920 743	1,88%	83,14%
49	Wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw	583 927	607 510	1 058 725	1 015 892	1 261 711	905 553	1,85%	84,99%
244	Dotacja otrzymana z państwowego funduszu celowego na realizację zadań bieżących jednostek sektora finansów publicznych	579 826	717 360	775 360	922 360	1 084 833	815 948	1,66%	86,65%

Para- graf	Opis	2019	2020	2021	2022	2023	Średnia	Udział	Udział skumulow- wany
205	Dotacja celowa w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 5 lit. a i b ustawy, lub płatności w ramach budżetu środków europejskich, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego	83 980	976 134	523 444	1 299 524	728 997	722 416	1,47%	88,12%
609	Środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych związanych z przeciwdziałaniem COVID-19	0	0	0	0	3 000 000	600 000	1,22%	89,35%
275	Środki na uzupełnienie dochodów gmin	26 454	0	649 608	0	2 298 325	594 877	1,21%	90,56%
32	Wpływy z podatku rolnego	466 377	503 247	511 282	572 304	681 487	546 939	1,12%	91,68%
629	Środki na dofinansowanie własnych inwestycji gmin, powiatów (związków gmin, związków powiatowo-gminnych, związków powiatów), samorządów województw, pozyskane z innych źródeł	1 050 101	1 087 750	16 500	74 100	119 100	469 510	0,96%	92,63%
96	Wpływy z otrzymanych spadków, zapisów i darowizn w postaci pieniężnej	1 471 243	410 150	14 000	14 000	28 620	387 603	0,79%	93,42%
628	Środki otrzymane od pozostałych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych	24 000	24 000	1 587 234	30 552	135 200	360 197	0,73%	94,16%
50	Wpływy z podatku od czynności cywilnoprawnych	157 662	229 715	573 478	332 180	307 979	320 203	0,65%	94,81%
34	Wpływy z podatku od środków transportowych	229 806	389 415	401 026	250 852	296 460	313 512	0,64%	95,45%
83	Wpływy z usług	211 255	210 183	220 843	344 517	490 530	295 465	0,60%	96,05%
97	Wpływy z różnych dochodów	331 460	349 270	45 873	344 759	243 290	262 931	0,54%	96,59%
84	Wpływy ze sprzedaży wyrobów	0	0	0	693 904	523 338	243 448	0,50%	97,09%
210	Środki z Funduszu Pomocy na finansowanie lub dofinansowanie zadań bieżących w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy	0	0	0	737 294	346 099	216 679	0,44%	97,53%
33	Wpływy z podatku leśnego	131 435	133 311	135 020	145 269	222 367	153 480	0,31%	97,84%
610	Dofinansowanie ze środków Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych	0	0	670 000	0	0	134 000	0,27%	98,11%
94	Wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych	18 120	622 257	12 431	11 815	1 316	133 187	0,27%	98,39%
48	Wpływy z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	113 281	110 000	113 102	118 931	159 561	122 975	0,25%	98,64%
2	Wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych	113 030	91 897	97 480	128 200	87 330	103 588	0,21%	98,85%
232	Dotacja celowa otrzymana z powiatu na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień (umów) między jednostkami samorządu terytorialnego	129 300	79 707	84 374	100 707	80 798	94 977	0,19%	99,04%
91	Wpływy z odsetek od nieterminowych wpłat z tytułu podatków i opłat	255 009	20 978	31 218	45 230	47 591	80 005	0,16%	99,20%
246	Środki otrzymane od pozostałych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych na realizację zadań bieżących jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych	38 644	45 090	18 951	39 913	116 523	51 824	0,11%	99,31%

Para- graf	Opis	2019	2020	2021	2022	2023	Srednia	Udział	Udział skumulow- wany
36	Wpływy z podatku od spadków i darowizn	15 941	5 465	55 655	37 797	30 083	28 988	0,06%	99,37%
43	Wpływy z opłaty targowej	58 917	32 763	0	27 717	16 082	27 096	0,06%	99,42%
69	Wpływy z różnych opłat	49 429	1 248	67 690	2 408	8 662	25 887	0,05%	99,48%
41	Wpływy z opłaty skarbowej	23 365	21 504	27 841	23 864	24 007	24 116	0,05%	99,53%
236	Dochoły jednostek samorządu terytorialnego związane z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami	15 492	25 337	23 413	14 875	31 870	22 197	0,05%	99,57%
67	Wpływy z opłat za korzystanie z wyżywienia w jednostkach realizujących zadania z zakresu wychowania przedszkolnego	14 393	12 238	17 964	22 798	38 483	21 175	0,04%	99,61%
291	Wpływy ze zwrotów dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub wykorzystanych z naruszeniem procedur, o których mowa w art. 184 ustawy, pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości	20 159	10 721	14 567	18 897	39 458	20 760	0,04%	99,66%
633	Dotacja celowa otrzymana z budżetu państwa na realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych własnych gmin (związków gmin, związków powiatowo-gminnych)	36 981	44 179	22 347	0	0	20 701	0,04%	99,70%
27	Wpływy z części opłaty za zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych w obrocie hurtowym	0	0	12 538	44 733	33 715	18 197	0,04%	99,74%
55	Wpływy z opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości	27 397	7 355	38 155	6 451	6 451	17 162	0,03%	99,77%
270	Środki na dofinansowanie własnych zadań bieżących gmin, powiatów (związków gmin, związków powiatowo-gminnych, związków powiatów), samorządów województw, pozyskane z innych źródeł	0	0	85 243	0	0	17 049	0,03%	99,81%
74	Wpływy z dywidend	16	14	79 169	16	23	15 847	0,03%	99,84%
35	Wpływy z podatku od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłaconego w formie karty podatkowej	13 921	6 866	7 416	15 679	17 226	12 221	0,02%	99,86%
200	Dotacja celowa w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz środków, o których mowa w art.5 ust.1 pkt. 3 oraz ust. 3 pkt 5 i 6 ustawy, lub płatności w ramach budżetu środków europejskich, z wyłączeniem dochodów klasyfikowanych w paragrafie 205	0	59 400	0	0	0	11 880	0,02%	99,89%
268	Rekompensaty utraconych dochodów w podatkach i opłatach lokalnych	0	0	58 917	0	0	11 783	0,02%	99,91%
92	Wpływy z pozostałych odsetek	6 624	4 994	3 303	23 062	10 270	9 651	0,02%	99,93%
66	Wpływy z opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego	9 524	5 969	6 888	8 279	7 771	7 686	0,02%	99,95%
271	Dotacja celowa otrzymana z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań bieżących	7 500	7 500	9 295	2 400	3 300	5 999	0,01%	99,96%
64	Wpływy z tytułu kosztów egzekucyjnych, opłaty komorniczej i kosztów upomnień	4 979	3 868	5 161	3 362	4 676	4 409	0,01%	99,97%
47	Wpływy z opłat za trwałe zarząd, użytkowanie i służebności	9 875	446	446	1 198	9 778	4 348	0,01%	99,98%

Para- graf	Opis	2019	2020	2021	2022	2023	Średnia	Udział	Udział skumulowa- wany
95	Wpływy z tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów	4 622	510	985	12 527	0	3 729	0,01%	99,98%
231	Dotacja celowa otrzymana z gminy na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień (umów) między jednostkami samorządu terytorialnego	0	0	0	0	15 000	3 000	0,01%	99,99%
87	Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych	0	0	8 850	0	638	1 898	0,00%	99,99%
620	Dotacja celowa w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz środków, o których mowa w art.5 ust.1 pkt. 3 oraz ust. 3 pkt 5 i 6 ustawy, lub płatności w ramach budżetu środków europejskich, z wyłączeniem dochodów klasyfikowanych w paragrafie 625	5 239	0	0	0	0	1 048	0,00%	100,00%
202	Dotacja celowa otrzymana z budżetu państwa na zadania bieżące realizowane przez gminę na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	0	0	3 136	0	0	627	0,00%	100,00%
240	Wpływy do budżetu pozostałości środków finansowych gromadzonych na wydzielonym rachunku jednostki budżetowej	1 784	836	97	1	69	558	0,00%	100,00%
204	Dotacja celowa otrzymana z budżetu państwa na realizację zadań bieżących gmin z zakresu edukacyjnej opieki wychowawczej finansowanych w całości przez budżet państwa w ramach programów rządowych	0	322	0	733	1 523	516	0,00%	100,00%
88	Wpływy z opłaty prolongacyjnej	0	0	0	12	265	55	0,00%	100,00%
59	Wpływy z opłat za koncesje i licencje	0	0	0	0	220	44	0,00%	100,00%
40	Wpływy z opłaty produktowej	140	15	3	1	0	32	0,00%	100,00%
Suma		45 735 471	43 925 641	49 922 927	56 811 185	48 823 921	49 043 829	x	x

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań Rb-27s.

Analizując stronę dochodową budżetu Gminy Łagów warto również zwrócić uwagę na kwestię uzyskiwanych wpływów z tytułu podatków i opłat lokalnych. Jak wynika z powyższej tabeli z punktu widzenia bieżącej samodzielności finansowej Gminy Łagów, największe znaczenie, spośród określonych w powyższej tabeli, mają dwa następujące źródła dochodów:

1. podatek od nieruchomości – średnio 8,35% wpływów;
2. opłata eksploatacyjna – średnio 4,49% wpływów.

Mniejsze znaczenie z punktu widzenia struktury budżetu Gminy miały wpływy z:

1. podatku rolnego – średnio 1,12% wpływów;
2. podatku od środków transportowych – średnio 0,64% wpływów;
3. podatku leśnego – średnio 0,31% wpływów.

Szczegółowe informacje na temat wykonania ww. wpływów przedstawiono w tabeli poniżej. Dane w tabeli uzupełniono również o skutki finansowe udzielonych ulg i zwolnień oraz skutki finansowe obniżenia górnych stawek podatkowych. Z danych wynika, że w latach 2019-2023 łączne skutki finansowe udzielonych przez Gminę ulg i zwolnień wyniosły łącznie ponad 5,1 mln zł.

Tabela 3. Wykonanie oraz skutki finansowe udzielonych ulg, zwolnień i umorzeń podatkowych w latach 2019-2023

		2019	2020	2021	2022	2023
podatek rolny						
wykonanie		466 377	503 247	511 282	572 304	681 487
skutki obniżenia górnych stawek podatków		153 318	167 191	168 823	117 863	136 518
skutki udzielonych ulg i zwolnień		-	-	-	-	196
skutki decyzji wydanych przez organ podatkowy	umorzenie zaległości podatkowych	10 846	4 164	5 668	7 812	16 191
	rozłożenie na raty, odroczenie terminu płatności	-	1 840	1 642	-	21
podatek od nieruchomości						
wykonanie		2 456 704	2 580 982	2 975 014	2 969 347	3 458 921
skutki obniżenia górnych stawek podatków		538 329	310 716	409 665	434 348	770 307
skutki udzielonych ulg i zwolnień		106 320	112 359	120 154	131 924	162 906
skutki decyzji wydanych przez organ podatkowy	umorzenie zaległości podatkowych	4 919	55 856	5 170	2 986	8 527
	rozłożenie na raty, odroczenie terminu płatności	-	5 119	-	-	11 339
podatek leśny						
wykonanie		131 435	133 311	135 020	145 269	222 367
skutki obniżenia górnych stawek podatków		-	-	-	-	-
skutki udzielonych ulg i zwolnień		-	-	-	-	-
skutki decyzji wydanych przez organ podatkowy	umorzenie zaległości podatkowych	307	209	240	352	322
	rozłożenie na raty, odroczenie terminu płatności	-	104	-	-	-
podatek od środków transportowych						
wykonanie		229 806	389 415	401 026	250 852	296 460
skutki obniżenia górnych stawek podatków		167 221	214 077	307 803	218 627	262 253
skutki udzielonych ulg i zwolnień		-	-	-	-	-
skutki decyzji wydanych przez organ podatkowy	umorzenie zaległości podatkowych	-	-	550	416	-
	rozłożenie na raty, odroczenie terminu płatności	-	-	-	-	-
wpływy z opłaty eksploatacyjnej						
wykonanie		-	2 137 748	2 090 553	2 029 519	2 042 570

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań Rb-NDS.

Wydatki

W zestawieniu poniżej przedstawiono wykonanie wydatków Gminy Łagów w latach 2019-2023 w układzie wynikającym z WPF. Podobnie jak miało to miejsce w przypadku dochodów, wydatki Gminy na przestrzeni lat wzrosły. W 2023 r. wykonane wydatki były wyższe od wydatków zrealizowanych w 2019 r. o ponad 18%. Na przestrzeni lat następowała jednak zmiana ich wysokości, a szczególnie w tym zakresie rokiem był rok 2022.

Tabela 4. Zrealizowane wydatki Gminy w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Wydatki ogółem	43 389 207	50 147 536	49 187 762	62 007 272	51 597 066
Wydatki bieżące	35 889 864	39 883 009	43 708 398	50 139 119	44 998 983
Wynagrodzenia i składki od nich naliczane	12 629 813	13 465 609	15 386 375	16 087 805	18 155 835
Poreczenia i gwarancje	0	0	0	0	0
Wydatki na obsługę długu	863 196	775 152	726 227	2 261 913	2 568 879
Pozostałe wydatki bieżące	22 396 855	25 642 247	27 595 797	31 789 402	24 274 269
Wydatki majątkowe	7 499 343	10 264 527	5 479 364	11 868 153	6 598 083

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań Rb-28s.

W 2022 r. wydatki Gminy wzrosły ogółem o 26,06% przy czym wydatki bieżące wzrosły o 14,71% zaś wydatki majątkowe aż o 116,60%. Wzrost wydatków bieżących Gminy wiązał się z realizacją ustawowego obowiązku wypłaty dodatku węglowego, na realizację którego Gmina uzyskała środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. Niezależnie od incydentalnych zmian mających wpływ na poziom realizowanych wydatków bieżących, wskazać należy na ogólną, wzrostową tendencję wydatków bieżących Gminy.

W pierwszej kolejności uwagę należy zwrócić na wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń. Na przestrzeni 5 lat nastąpił nominalny wzrost wydatków na wynagrodzenia o ponad 5,5 mln zł (+43,75%). W tabeli poniżej przedstawiono szczegółowe zestawienie dotyczące wydatków na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń. Z danych wynika, że największe wzrosty wynagrodzeń dotyczyły oświaty i wychowania, administracji publicznej i pomocy społecznej (działy: pomoc społeczna + rodzina).

Tabela 5. Zrealizowane wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń Gminy w latach 2019-2023 wg działów

Dział	Opis	2019	2020	2021	2022	2023
801	Oświata i wychowanie	7 146 547	7 726 089	8 543 889	9 122 566	9 922 689
750	Administracja publiczna	2 922 119	2 951 976	3 349 834	4 089 825	4 509 198
852	Pomoc społeczna	640 990	720 229	999 742	1 174 832	1 697 000
855	Rodzina	406 059	431 094	659 635	699 191	939 140
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	452 198	512 732	594 274	721 372	783 737
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	391 088	424 588	496 824	120 288	154 382
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	489 170	538 072	542 080	0	0
851	Ochrona zdrowia	46 483	44 821	63 016	56 330	73 453
700	Gospodarka mieszkaniowa	27 938	31 317	53 652	0	0
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	29 398	12 370	11 757	34 422	13 801
710	Działalność usługowa	27 233	15 946	9 933	8 829	14 616
400	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elek-	0	0	0	52 080	15 933

Dział	Opis	2019	2020	2021	2022	2023
	tryczną, gaz i wodę					
926	Kultura fizyczna	17 148	14 832	33 715	0	0
751	Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	18 123	18 498	0	0	19 367
600	Transport i łączność	8 740	15 160	14 649	2 000	2 516
10	Rolnictwo i łowiectwo	6 345	5 951	6 152	6 070	10 004
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	236	1 932	6 420	0	0
630	Turystyka	0	0	800	0	0
	Razem	12 629 813	13 465 609	15 386 375	16 087 805	12 629 813

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań Rb-28s.

Należy nadmienić, że wzrost wynagrodzeń w zakresie oświaty dotyczył wynagrodzeń dla nauczycieli i wynikał ze zmian jakie wprowadziło Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 19 lutego 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków dla wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy. W zakresie administracji publicznej wzrastało minimalne wynagrodzenie na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 września 2023 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej. Z kolei w zakresie pomocy społecznej wzrost wynagrodzeń wyniknął częściowo ze wzrostu minimalnego wynagrodzenia za pracę, ale również z realizacji przez MGOPS Programu Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej, w ramach którego w 2022 roku zatrudniono 13 asystentów osób niepełnosprawnych, a w 2023 r. 19 asystentów. Dodatkowo w strukturze MGOPS włączony został Dzienny Dom Seniora Senior+ (przejęto 3 pracowników oraz 4 zleceniobiorców).

Drugą i bardzo znaczącą zmianą w wydatkach Gminy Łagów był wzrost wydatków na obsługę długu. Z danych zawartych w tabeli nr 4 wynika, że w 2022 r. w stosunku do 2021 r. wydatki na obsługę długu wzrosły o 211,46%. Wzrost wydatków na obsługę długu na znaczenie również z punktu widzenia wpływu na wskaźnik obsługi zadłużenia, co w tym przypadku oznacza obciążenie wskaźnika faktycznej obsługi zadłużenia. Należy przy tym nadmienić, że głównym powodem wzrostu wydatków na obsługę długu Gminy Łagów był wzrost stóp procentowych (WIBOR 6M na dzień 31.12.2021 wynosił 2,84%, z kolei na dzień 31.12.2022 r. już 7,14%). Wydatki na obsługę długu na dzień uchwalenia programu postępowania naprawczego Gminy stanowią w dalszym ciągu znaczące obciążenie strony wydatkowej budżetu Gminy.

Na przestrzeni lat wzrastały również pozostałe wydatki bieżące Gminy. Średniorocznie wydatki te wzrastały o ok. 3,4% jednakże, podobnie jak to miało miejsce z dochodami bieżącymi, ich wysokość wzrastała lub zmniejszała się w zależności od roku. W pozycji tej ujmuje się m.in. wypłacane świadczenia społeczne i to ich wysokość w głównej mierze determinowała charakter zachodzących zmian (w 2021 r. w ramach świadczeń społecznych wypłacono 12,4 mln zł środków, w 2022 r. 14,5 mln zł a w 2023 r. 5,88 mln zł). Wyłączając z grupy pozostałych wydatków bieżących wypłacone świadczenia, z roku na rok następował sukcesywny wzrost wydatków bieżących Gminy, przeznaczonych na bieżące funkcjonowanie i realizację zadań statutowych (średnio o 12,2%).

Tabela 6. Pozostałe wydatki bieżące Gminy w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Pozostałe wydatki bieżące	22 396 855	25 642 247	27 595 797	31 789 402	24 274 269
Wypłacone świadczenia społeczne	10 798 399	12 327 805	12 422 297	14 543 356	5 880 869
Różnica	11 598 456	13 314 442	15 173 500	17 246 045	18 393 400
Dynamika r/r		14,79%	13,96%	13,66%	6,65%
Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych		3,4%	5,1%	14,4%	11,4%

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań Rb-28s.

W tabeli powyżej, dla porównania przedstawiono wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (wskaźnik inflacji). Zestawienie wskazuje, że w latach 2020-2021 dynamika wzrostu pozostałych wydatków bieżących (skorygowanych o wypłacone świadczenia) była wyższa niż wskaźnik inflacji. W 2022 r. wzrost wydatków Gminy w zasadzie determinowany był wskaźnikiem inflacji, zaś w 2023 r. zrealizowano je na poziomie niższym niż wskaźnik inflacji (co jest pochodną działań oszczędnościowych realizowanych w ramach programu postępowania naprawczego uchwalonego przez Gminę w 2021 r.).

Z danych zawartych w tabeli wynika, że w 2023 r. w stosunku do 2022 r. pozostałe wydatki bieżące skorygowane o wysokość wypłaconych świadczeń wzrosły o 6,65%, podczas gdy średnioroczny wzrost w latach 2020-2022 wynosił 14,14%. Powyższe wynika również z faktu, iż na koniec 2023 r. Gmina Łągów posiadała zobowiązania wymagalne (niezapłacone w terminie faktury i zobowiązania), co wpłynęło na zniekształcenie obrazu wysokości ponoszonych wydatków bieżących. Zobowiązania wymagalne Gminy na koniec 2023 r. wyniosły łącznie 1 365 510,33 zł i dotyczyły każdej kategorii wydatkowej. Wykonanie budżetu Gminy Łągów w 2023 r. z uwzględnieniem zobowiązań wymagalnych przedstawiono w tabeli poniżej.

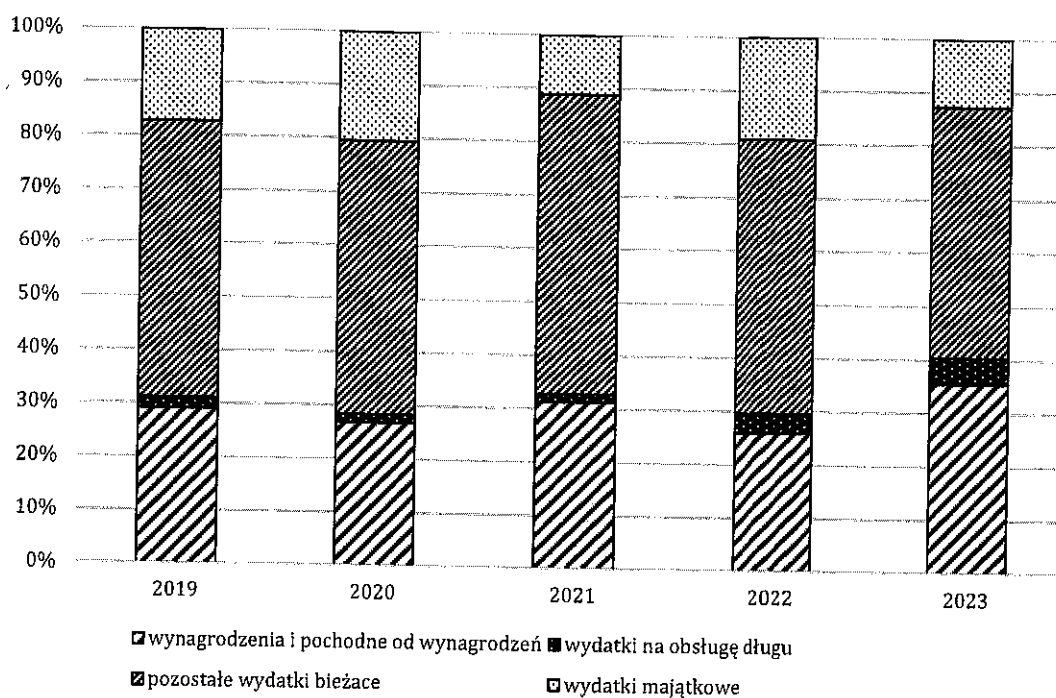
Tabela 7. Wydatki Gminy Łągów skorygowane o zobowiązania wymagalne w 2023 roku

	Wykonanie	Zobowiązania wymagalne	Wykonanie skorygowane o zobowiązania wymagalne
Wydatki ogółem	51 597 066	1 365 510	52 962 576
Wydatki bieżące	44 998 983	1 296 471	46 295 454
Wynagrodzenia i składki od nich naliczane	18 155 835	448 128	18 603 963
Poręczenia i gwarancje	0	0	0
Wydatki na obsługę długu	2 568 879	556 298	3 125 177
Pozostałe wydatki bieżące	24 274 269	292 045	24 566 314
Wydatki majątkowe	6 598 083	69 039	6 667 122

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań Rb-28s.

Istotną kwestią wynikającą z danych zawartych w tabeli powyżej jest poziom wydatków na obsługę długu, skorygowanych o zobowiązania wymagalne. Jak wskazywano powyżej, wydatki na obsługę długu Gminy Łągów na przestrzeni lat znacząco wzrosły przede wszystkim ze względu na nierozważną politykę finansową jak również na skutek wzrostu stóp procentowych, a poziom tych wydatków w 2023 r. był na tyle wysoki, że Gmina nie była w stanie ich obsłużyć.

Analizując wydatki Gminy, należy również zwrócić uwagę na wysokość realizowanych wydatków majątkowych. Na rysunku poniżej przedstawiono strukturę wydatków w latach 2019-2023, z której wynika, że średni udział wydatków majątkowych Gminy w ogólne ponoszonych wydatków kształtował się średnio na poziomie 16%. Największy udział tych wydatków w strukturze wystąpił w latach 2019-2020 oraz w 2022 r.

Rysunek 2. Struktura wydatków Gminy Łagów w latach 2019-2023*

*dla 2023 r. przyjęto wykonanie skorygowane o zobowiązania wymagalne
 Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań Rb-28s.

Na przestrzeni analizowanych lat Gmina Łagów zrealizowała inwestycje o łącznej wartości 41,7 mln zł. Znaczna część tych wydatków finansowana była środkami zewnętrznymi, tj. dotacjami majątkowymi i innymi środkami przeznaczonymi na ten cel. Łącznie w latach 2019-2023 uzyskane dotacje majątkowe wyniosły 24,9 mln zł (rozumie się tutaj, dotacje oraz środki przeznaczone na inwestycje, które faktycznie wpłynęły na rachunek Gminy). To oznacza, że ok. 16,8 mln zł wydatków majątkowych Gmina Łagów sfinansowała ze środków własnych lub ze źródeł zewnętrznych (zobowiązania zwrotne).

Tabela 8. Stopień finansowania wydatków majątkowych Gminy dotacjami majątkowymi w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Wydatki majątkowe	7 499 343	10 264 527	5 479 364	11 868 153	6 598 083
Dotacje oraz środki przeznaczone na inwestycje	5 411 025	3 641 268	5 969 758	4 772 654	5 133 149
Stopień finansowania wydatków majątkowych dotacjami majątkowymi	72,15%	35,47%	108,95%	40,21%	77,80%

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań Rb-27s i Rb-28s.

Z danych zawartych w tabeli wynika, że średnie pokrycie wydatków majątkowych dotacjami uzyskiwanymi na ten cel kształtowało się na poziomie 66,9%. Najmniejszy stopień pokrycia wydatków majątkowych wystąpił w 2020 r. (35,47%) i 2022 r. (40,21%), najwyższy zaś w 2021 r. (108,95%). Niewątpliwie skala zrealizowanych wydatków majątkowych Gminy zarówno w 2020 r. jak i w 2022 r., a przy tym konieczność sfinansowania ww. wydatków środkami zewnętrznymi (zobowiązania zwrotne) przełożyło się na obecną, trudną sytuację Gminy Łagów. Zastrzega się, że zestawienie ma charakter poglądowy i opiera się wyłącznie na danych zawartych w sprawozdaniach budżetowych.

W tabeli poniżej przedstawiono kierunki wydatków Gminy Łagów w latach 2019-2023 w układzie działów. Zestawienie ma na celu zobrazować główne kierunki wydatków Gminy o największym

wpływie na jego sytuację finansową. Z poniższej tabeli wynika, że głównymi kierunkami wydatkowania środków pieniężnych przez Gminę Łagów w analizowanym okresie była:

- 1) oświata i wychowanie (23,16%),
- 2) rodzina (20,60%) oraz
- 3) administracja publiczna (9,64%).

Wysokie wydatki Gmina ponosiła również poprzez realizację działań w obszarze gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (8,17%) oraz transportu i łączności (7,99%), a także w związku z funkcjonowaniem mniejszych grup wydatków, takich jak:

- 1) pomoc społeczna (6,87%);
- 2) rolnictwo i łowiectwo (5,48%);
- 3) pozostałe działania w zakresie polityki społecznej (5,48%);
- 4) wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę (3,05%);
- 5) obsługa długu publicznego (2,81%).

Tabela 9. Kierunki wydatków Gminy Łagów w latach 2019-2023

Dział	Opis	2019	2020	2021	2022	2023	średnia	Udział	Udział skumulowany
801	Oświata i wychowanie	11 114 067	11 004 027	11 346 557	12 402 208	13 510 317	11 875 435	23,16%	23,16%
855	Rodzina	10 842 556	12 442 538	12 939 534	9 812 041	6 769 674	10 561 269	20,60%	43,77%
750	Administracja publiczna	4 129 291	4 230 182	4 991 426	5 365 457	5 995 761	4 942 423	9,64%	53,41%
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4 996 726	2 515 426	4 233 933	6 035 540	3 169 871	4 190 299	8,17%	61,58%
600	Transport i łączność	1 050 951	6 891 685	3 025 526	6 148 796	3 356 481	4 094 688	7,99%	69,57%
852	Pomoc społeczna	1 882 051	2 847 117	3 354 821	5 038 356	4 498 078	3 524 085	6,87%	76,44%
10	Rolnictwo i leśnictwo	1 653 405	2 340 575	533 533	4 056 173	5 467 972	2 810 332	5,48%	81,92%
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	652 177	807 899	884 305	6 464 046	1 498 871	2 061 460	4,02%	85,94%
400	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną (...)	2 214 886	1 673 293	906 112	1 547 740	1 472 772	1 562 961	3,05%	88,99%
757	Obsługa długu publicznego	863 196	775 152	726 227	2 261 913	2 568 879	1 439 073	2,81%	91,80%
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 632 363	879 742	1 180 464	967 304	664 575	1 064 890	2,08%	93,88%
926	Kultura fizyczna	401 132	960 626	2 005 889	577 288	394 194	867 826	1,69%	95,57%
700	Gospodarka mieszkaniowa	485 026	433 528	1 780 733	448 628	1 077 313	845 046	1,65%	97,22%
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	729 556	841 316	823 726	216 335	203 915	562 970	1,10%	98,32%
720	Informatyka	213 017	755 229	15 006	30 280	174 080	237 522	0,46%	98,78%
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	215 481	180 721	164 645	181 299	296 544	207 738	0,41%	99,19%
851	Ochrona zdrowia	114 151	117 974	126 113	372 617	194 530	185 077	0,36%	99,55%
758	Różne rozliczenia	24 366	295 445	41 177	0	0	72 198	0,14%	99,69%
710	Działalność usługowa	76 307	60 668	73 531	46 902	74 737	66 429	0,13%	99,82%
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	69 623	57 673	1 444	1 425	119 599	49 953	0,10%	99,91%
630	Turystyka	28 880	36 720	33 060	32 925	88 903	44 097	0,09%	100,00%
Suma końcowa		43 389 207	50 147 536	49 187 762	62 007 272	51 597 066	51 265 769	x	x

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań Rb-28s.

Wynik budżetu, przychody i rozchody

W zestawieniu poniżej przedstawiono wynik budżetu Gminy Łagów w latach 2019-2023 oraz wynik budżetu bieżącego. Z danych zawartych w tabeli wynika, że tylko w 2019 r. i 2021 r. wynik budżetu ogółem Gminy zamknął się nadwyżką (wykonane dochody były wyższe od zrealizowanych wydatków Gminy). Przeciwnie patrząc, wynik budżetu ogółem zamknął się deficytem w 2020 r., 2022 r., oraz 2023 r. Są to lata, w których zrealizowano znaczące wydatki majątkowe Gminy, które dodatkowo nie miały znaczącego pokrycia w uzyskiwanych na ten cel dotacjach. Gmina miała również trudność z osiągnięciem dodatniego wyniku operacyjnego (dodatniej różnicy pomiędzy dochodami i wydatkami bieżącymi). Nadwyżka operacyjna została osiągnięta tylko w 2019 r. i 2022 r.

Tabela 10. Wynik budżetu Gminy Łagów w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023*
Wynik budżetu ogółem	2 346 264	-6 221 896	735 165	-5 196 087	-2 773 145
Wynik budżetu ogółem w relacji do dochodów ogółem	5,13%	-14,16%	1,47%	-9,15%	-5,68%
Wynik budżetu bieżącego	3 810 446	-27 565	-1 936 413	587 743	-1 618 459
Wynik budżetu bieżącego w relacji do dochodów ogółem	8,33%	-0,06%	-3,88%	1,03%	-3,31%

*wynik budżetu ogółem w 2023 roku po uwzględnieniu zobowiązań wymagalnych wynosi -4 138 654,90 zł, a wynik budżetu bieżącego -2 914 930,27 zł

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań Rb-NDS.

Ujemny wynik budżetu Gminy skutkowało koniecznością pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania (przychodów zwrotnych). W 2019 r. przychody zwrotne pozyskane przez Gminę zostały praktycznie w całości przeznaczone na sfinansowanie rozchodów (w 2019 r. Gmina podjęła próbę restrukturyzacji swoich zobowiązań). Z pozyskanych przychodów 316 tys. zł nie zostało przeznaczone na spłatę zobowiązań. Ponieważ wynik budżetu zamknął się nadwyżką budżetową, ww. środki zostały skumulowane na zabezpieczenie potrzeb kolejnych lat.

W 2020 r. przychody zwrotne pozyskane przez Gminę zostały przeznaczone na sfinansowanie rozchodów (10,4 mln zł) oraz pokrycie deficytu (6,2 mln zł). Jak wskazano w poprzedniej części analizy w 2020 r. Gmina Łagów zrealizowała jedne z wyższych wydatków majątkowych (10,3 mln zł), które dodatkowo charakteryzowały się dość niskim poziomem finansowania zewnętrznego (dotacje majątkowe). W efekcie realizacji budżetu 409 tys. zł pozyskanych przychodów nie zostało przeznaczonych na pokrycie deficytu i spłatę zobowiązań.

Tabela 11. Finansowanie deficytu Gminy Łagów w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Przychody zwrotne	20 959 366	17 099 537	17 942 000	0	3 362 317
Rozchody - spłata zobowiązań	20 643 086	10 468 092	13 291 039	449 108	136 825
Przychody zwrotne nieprzeznaczone na spłatę zobowiązań	316 280	6 631 444	4 650 961	-449 108	3 225 491
Wynik budżetu	2 346 264	-6 221 896	735 165	-5 196 087	-2 773 145
Przychody nieprzeznaczone na pokrycie deficytu	316 280	409 549	4 650 961	0	425 347

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań Rb-NDS.

Szczególny pod tym względem był rok 2021, gdzie Gmina podjęła kolejną próbę restrukturyzacji zadłużenia. Był to również rok, w którym Gmina przyjęła program postępowania naprawczego, w ramach którego założono pozyskanie środków zewnętrznych w wysokości 17 942 000 zł z przeznaczeniem na pokrycie deficytu (4 650 961 zł) oraz spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań (13 291 039 zł). Założona w programie postępowania naprawczego restrukturyzacja zadłużenia została zrealizowana, jednakże całościowa realizacja budżetu odbiegła od wstępnie przyjętych założeń. Dotyczyło to głównie realizacji wydatków majątkowych, które w pierwotnym założeniu miały zostać wykonane na poziomie 11,9 mln zł a finalnie zrealizowano na poziomie 5,4 mln zł (realizację części wydatków majątkowych przeniesiono na rok 2022). W efekcie na koniec 2021 r. przychody zwrotne nieprzeznaczone na pokrycie deficytu oraz nieprzeznaczone na spłatę zobowiązań wyniosły ponad 4,6 mln zł.

Niewykorzystane na koniec 2021 r. na spłatę zobowiązań i pokrycie deficytu środki (4,6 mln zł), zostały zaangażowane w budżecie roku 2022 r. Jak wskazano we wcześniejszej części analizy w 2022 r. (obok 2020 r.) zrealizowano jedne z wyższych wydatków majątkowych Gminy (znacząca część tych wydatków w pierwotnym założeniu była przeznaczona do realizacji w 2021 r.), a jednocześnie jak wynika z tabeli powyżej Gmina nie zaciągnęła w tym roku żadnego zobowiązania zwrotnego. Deficyt jaki wystąpił w 2022 r. oraz spłata zaciągniętych zobowiązań została sfinansowana m.in. środkami, jakie Gmina wygenerowała w poprzednich latach, które w budżecie 2022 r. zostały ujęte jako wolne środki lub nadwyżka budżetowa z lat ubiegłych.

Szczególną uwagę należy również poświęcić analizie przychodów pozyskanych w 2023 r. Plan budżetu Gminy na 2023 rok nie zakładał bowiem konieczności pozyskiwania środków zewnętrznych w formie zobowiązań zwrotnych (długoterminowych). I środki takie nie zostały przez Gminę pozyskane. **Ujęte w sprawozdaniu Rb-NDS przychody zwrotne stanowią jednak niespłacony w 2023 r. kredyt w rachunku bieżącym, który zgodnie z założeniem powinien zostać spłacony w obrębie roku budżetowego, w jakim został zaciągnięty (w tym przypadku 2023 r.).** Gmina Łagów zaciągnęła pożyczkę odnawialną w BFF Polska S.A. z limitem do 5 mln zł i terminem spłaty do 29 grudnia 2023 r. Z założonego limitu Gmina wykorzystwała 3 362 317 zł i w założonym terminie nie dokonała spłaty zobowiązania. W związku z powyższym zobowiązanie zostało ujęte po stronie przychodów jako zobowiązanie długoterminowe. Z ww. środków Gmina sfinansowała spłatę zobowiązań, część wydatków majątkowych jak również wydatki bieżące. Zobowiązanie w całości przypada do spłaty w 2024 r. i jest dodatkowo obciążone wysokimi kosztami obsługi zadłużenia (obecnie oprocentowanie na poziomie 15,95%).

Zadłużenie

Na skutek realizacji przyjętej polityki dochodowej i wydatkowej oraz zmian w poziomie przychodów i rozchodów na przestrzeni 5 ostatnich lat zadłużenie Gminy Łagów rosło. Na koniec 2018 r. dług Gminy wynosił 24 860 351 zł na przestrzeni kolejnych 5 lat wzrósł o 63,07%. Na koniec 2023 r. dług Gminy wyniósł 40 539 827 zł.

Tabela 12. Zadłużenie Gminy Łagów w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Przychody zwrotne	20 959 366	17 099 537	17 942 000	0	3 362 317
Rozchody – spłata zobowiązań	20 643 086	10 468 092	13 291 039	449 108	136 825
Zobowiązania wymagalne	0	0	0	0	1 365 510
Umorzenia	0	17 988	0	0	43 115
Kwota długu	25 176 631	31 790 087	36 441 049	35 991 941	40 539 827

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań Rb-NDS i Rb-Z.

Obecne zadłużenie Gminy Łagów stanowi istotny problem i zagrożenie realizacji zadań publicznych. M.in. dlatego, że generuje znaczące koszty obsługi. Jak wskazano we wcześniejszej części analizy, na przestrzeni analizowanego okresu wydatki na obsługę długu Gminy znacząco wzrosły. W 2023 r. koszty obsługi zadłużenia (z uwzględnieniem niespłaconej części) wyniosły ponad 3,1 mln zł, a w posiadanym zadłużeniu występują zobowiązania, które zostały zawarte na bardzo wysokich warunkach (np. umowa z BFF Polska S.A.).

Po drugie, na koniec 2023 roku zadłużenie Gminy stanowiło ponad 83% uzyskanych dochodów, a limit zadłużenia, o którym mowa w art. 7 ust. 2 ustawy o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego³ wyniósł 134,94%. Relacja określona w art. 7 ust. 2 ww. ustawy stanowi o odniesieniu kwoty zadłużenia JST do ogólnej kwoty dochodów pomniejszonych o dotacje i środki o podobnym charakterze. Biorąc pod uwagę wnioski, jakie przedstawiono w analizie dochodów Gminy (wysoki poziom usztywnienia strony dochodowej budżetu) należy wyciągnąć wniosek, iż historyczne jak i obecne zadłużenie Gminy przekracza możliwości jego obsługi.

Tabela 13. Limity zadłużenia Gminy Łagów w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Kwota długu	25 176 631	31 790 087	36 441 049	35 991 941	40 539 827
Kwota długu w relacji do dochodów	55,05%	72,37%	72,99%	63,35%	83,03%
Limit zadłużenia*	93,29%	130,83%	136,89%	120,28%	134,94%

*reguła dotycząca sposobu kalkulacji limitu zadłużenia została również zweryfikowana pod kątem kształtowania się w latach poprzednich

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań Rb-NDS i Rb-Z.

Na obecne zadłużenie Gminy Łagów składają się zobowiązania wynikające z następujących umów:

1. umowa o kredyt długoterminowy z dnia 2 grudnia 2019 r., zawarta z Bankiem Spółdzielczym w Ostrowcu Świętokrzyskim – saldo zadłużenia na koniec 2023 r.: 10 120 000 zł;
2. umowa o obsługę obligacji z dnia 10 grudnia 2020 r., zawarta z Domem Maklerskim Banku BPS S.A. – saldo zadłużenia na koniec 2023 r.: 7 750 000 zł;
3. umowa o obsługę obligacji z dnia 16 listopada 2021 r. zawarta z NWA I Dom Maklerski S.A. – saldo zadłużenia na koniec 2023 r.: 17 942 000 zł;
4. umowa o pożyczkę odnawialną z dnia 11 stycznia 2023 r. zawarta z BFF Polska S.A. – saldo zadłużenia na koniec 2023 r.: 3 362 317 zł (umowę aneksowano 11 maja 2023 r., 23 sierpnia 2023 r. oraz 11 października 2023 r.); dodatkowo w związku z niewywiązaniem się z zawartej umowy, podpisano porozumienie 19 lutego 2024 r.;
5. zobowiązania wymagalne – 12 714 620 zł.- (w tym zobowiązania z tytułu ZUS w kwocie 2 920 482zł, SIM do zwrotu w kwocie 3 000 000zł i odsetki 1 534 455zł - stan na 24.06.2024r)

W tabeli poniżej przedstawiono harmonogram spłaty kredytów i pożyczek oraz wykupów obligacji, zgodnie z zapisami zawartymi w poszczególnych umowach i aneksach. Z danych wynika, że spłata zaciągniętych przez Gminę Łagów zobowiązań z tytułu kredytów, pożyczek i emisji obligacji następować będzie do 2039 roku. Wskazać należy przy tym, że największe obciążenie związane z obsługą zobowiązań Gminy występuje w 2024 r., gdzie do spłaty przypada 4,8 mln zł zadłużenia. W ww. kwocie 1,3 mln zł (zobowiązania wymagalne) zostaną spłacone z wydatków budżetu, zaś 3,5 mln zł zostanie ujęte w rozchodach. Kluczową pozycją jest spłata zobowiązania wobec BFF Polska S.A.

³ ustawa z dnia 15 września 2022 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1964)

Tabela 14. Harmonogram spłat zobowiązań Gminy Łagów

Rok	BS w Ostrowcu Świętokrzyskim	DM Banku BPS S.A.	NWAI	BFF Polska S.A.	Zobowiązania wymagalne*	RAZEM
Saldo na koniec 2023	10 120 000	7 750 000	17 942 000	3 362 317	1 365 510	40 539 827
2024	120 000	0	0	3 362 317	11 180 165	14 662 482
2025	160 000	0	500 000	0	0	660 000
2026	320 000	0	500 000	0	0	820 000
2027	400 000	0	500 000	0	0	900 000
2028	640 000	400 000	500 000	0	0	1 540 000
2029	920 000	760 000	500 000	0	0	2 180 000
2030	920 000	840 000	500 000	0	0	2 260 000
2031	1 040 000	950 000	500 000	0	0	2 490 000
2032	1 200 000	1 200 000	500 000	0	0	2 900 000
2033	1 400 000	1 200 000	500 000	0	0	3 100 000
2034	1 400 000	1 200 000	500 000	0	0	3 100 000
2035	1 600 000	1 200 000	500 000	0	0	3 300 000
2036	0	0	3 100 000	0	0	3 100 000
2037	0	0	3 100 000	0	0	3 100 000
2038	0	0	3 100 000	0	0	3 100 000
2039	0	0	3 142 000	0	0	3 142 000
	10 120 000	7 750 000	17 942 000	3 362 317	11 180 165	50 354 482

Zródło: opracowanie własne, na podstawie zawartych umów, niezapłaconych faktur i środków do zwrotu

W tabeli poniżej przedstawiono dodatkowo szacowane koszty obsługi zadłużenia skalkulowane w oparciu o warunki wynikające z zawartych umów. Do kalkulacji przyjęto stawki WIBOR 3M i 6M obowiązujące na dzień 13 kwietnia 2024 r. Dodatkowo w okresie prognozy przyjęto malejący, sukcesywny spadek stóp procentowych wg wartości przedstawionych w tabeli poniżej.

Tabela 15. Szacowane koszty obsługi zadłużenia Gminy Łagów w okresie jego spłaty

Rok	BS w Ostrowcu Świętokrzyskim	DM Banku BPS S.A.	NWAI	BFF Polska S.A.	Odsetki od pozostałych zobowiązań	RAZEM	Prognoza WIBOR 3M	Prognoza WIBOR 6M
Oprocentowanie	WIBOR 3M + 0,8%	WIBOR 6M + (1,25% / 0,78% / 1,45%)*	WIBOR 6M + 1,69%	15,75%		x	x	x
2024	674 141	556 141	1 354 621	379 867	1 534 455	4 499 225	5,86%	5,86%
2025	660 672	544 050	1 335 746	0		2 540 468	5,36%	5,36%
2026	596 288	505 300	1 212 036	0		2 313 624	4,86%	4,86%
2027	527 512	466 550	1 093 326	0		2 087 388	4,36%	4,36%
2028	454 080	416 760	979 616	0		1 850 456	3,86%	3,86%
2029	373 732	349 894	870 906	0		1 594 532	3,36%	3,36%
2030	295 360	278 884	767 196	0		1 341 440	2,86%	2,86%
2031	223 992	212 055	668 486	0		1 104 533	2,00%	2,00%
2032	140 000	132 720	523 685	0		796 405	2,00%	2,00%
2033	103 600	94 800	505 235	0		703 635	2,00%	2,00%
2034	64 400	56 880	486 785	0		608 065	2,00%	2,00%
2035	22 400	18 960	468 335	0		509 695	2,00%	2,00%
2036	0	0	401 915	0		401 915	2,00%	2,00%
2037	0	0	287 525	0		287 525	2,00%	2,00%
2038	0	0	173 135	0		173 135	2,00%	2,00%
2039	0	0	57 970	0		57 970	2,00%	2,00%
RAZEM	4 132 032	3 620 903	11 186 518	379 867	1 534 455	20 653 641		

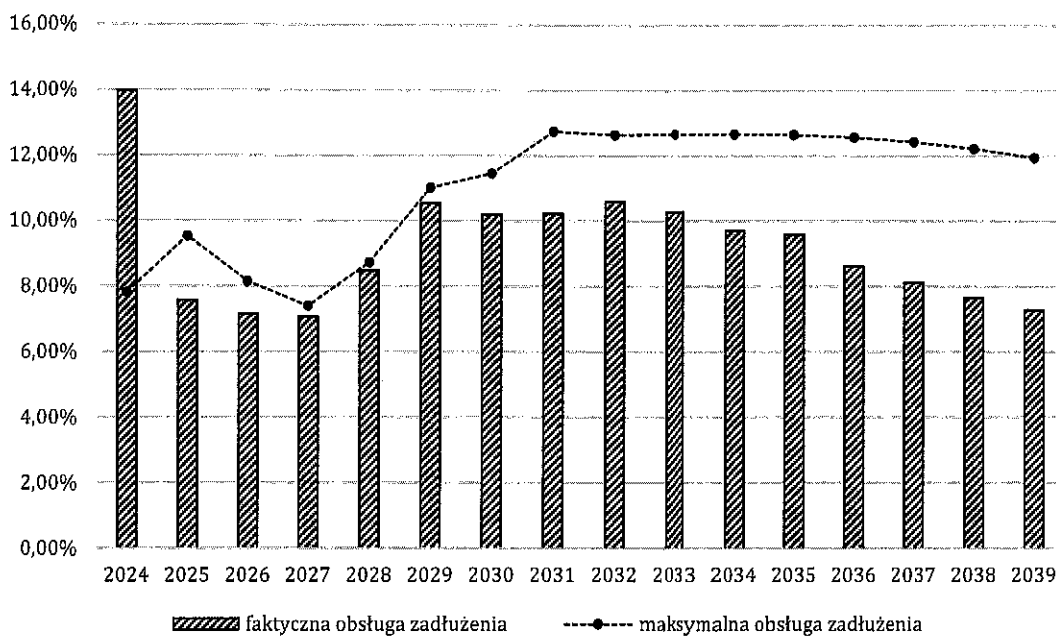
*obligacje: seria C20 – marża 1,25%, wykup 2028-2030; seria D20 – marża 0,78%, wykup 2031 r.; seria E20 – marża 1,45%, wykup 2032-2035

Zródło: opracowanie własne.

Wskaźnik obsługi zadłużenia

5 marca 2024 r. Rada Miejska w Łagowie podjęła uchwałę Nr LXXVII/612/24 w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej na lata 2024-2039, zgodnie z którą wskaźnik obsługi zadłużenia został przekroczony w 2024 r. Wg założeń uchwały faktyczna obsługa zadłużenia kształtuje się na poziomie 13,98%, zaś maksymalna obsługa zadłużenia na poziomie 7,82% (z uwzględnieniem danych z wykonania budżetu za 2023 rok). Niespełnienie ww. relacji wynika przede wszystkim z uwzględnienia w rozchodach Gminy spłaty pożyczki w BFF Polska S.A., która wpływa na obciążenie wskaźnika faktycznej obsługi zadłużenia. Ww. niespełnienie relacji z art. 243 ust. 1 ustawy o finansach publicznych stanowiło podstawę wezwania Gminy Łagów do opracowania programu postępowania naprawczego. Graficzny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia przedstawia rysunek nr 3.

Rysunek 3. Wskaźnik z art. 243 ust. 1 ustawy o finansach publicznych wg WPF Gminy Łagów

Źródło: opracowanie własne, na podstawie uchwały Nr LXXVII/612/24 w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej na lata 2024-2039 z dnia 5 marca 2024 r.

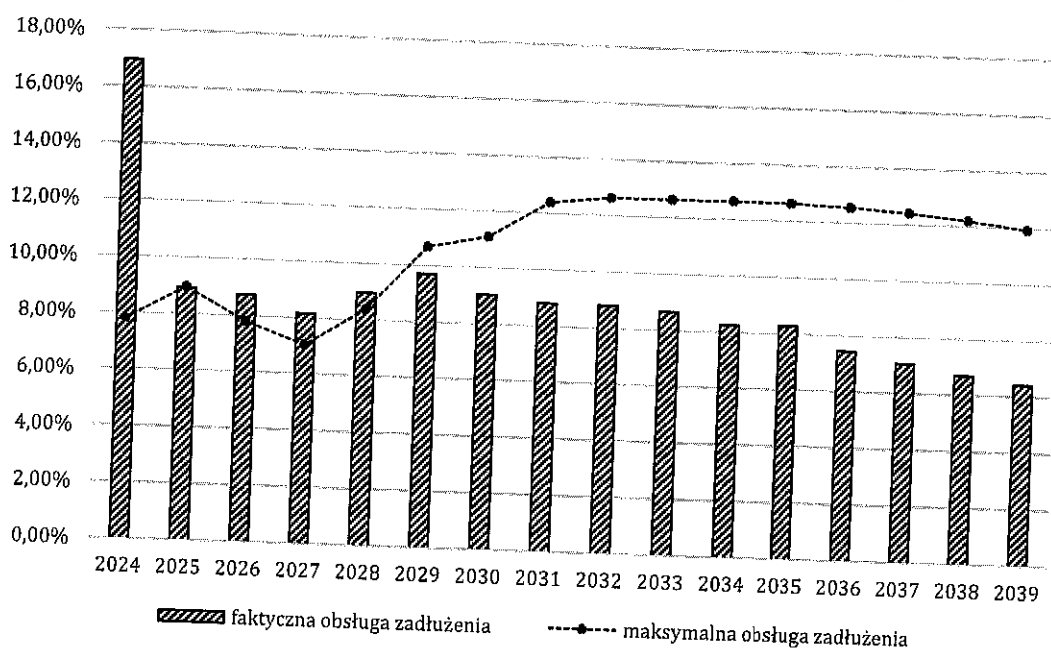
W Uchwale Nr 33/2024 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach z dnia 15 marca 2024 roku, na podstawie której wezwano Gminę Łagów do opracowania programu postępowania naprawczego wskazano również iż, podstawą wezwania Gminy do opracowania programu naprawczego jest zagrożenie realizacji zadań publicznych z uwagi na brak środków finansowych. Zarówno w wezwaniu do opracowania programu postępowania naprawczego jak i wcześniejszych postępowaniach nadzorczych Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach wskazywało na konieczność urealnienia planowanych dochodów m.in. z tytułu opłaty eksploatacyjnej oraz dochodów ze sprzedaży mienia.

W związku z powyższym, na rysunku poniżej przedstawiono symulację wskaźnika z art. 243 ust. 1 ustawy o finansach publicznych z uwzględnieniem następujących korekt:

1. zmniejszenie planowanych wpływów z tytułu opłaty eksploatacyjnej o 1 mln zł - w planie budżetu przyjęto dochody na poziomie 3 mln zł; korekta zakłada uzyskanie wpływów na poziomie 2 mln zł, zbliżonym do lat poprzednich (średniorocznie 2,2 mln zł);

2. zmniejszenie planowanych wpływów ze sprzedaży mienia o 594 tys. zł - w planie budżetu przyjęto dochody na poziomie 1,22 mln zł; korekta zakłada uzyskanie wpływów na poziomie 626 tys. zł, zbliżonym do lat poprzednich (średniorocznie 708 tys. zł);
3. szacowane wydatki na obsługę długu przyjęto zgodnie z wartościami zawartymi w tabeli nr 15 – odsetki wyłącznie od zaciągniętych zobowiązań;
4. usunięcie z budżetu Gminy na 2024 r. planowanego do zaciągnięcia zobowiązania zwrotnego.

Rysunek 4. Wskaźnik z art. 243 ust. 1 ustawy o finansach publicznych wg WPF Gminy Łagów z uwzględnieniem korekt w zakresie dochodów oraz wydatków na obsługę długu

Źródło: opracowanie własne.

Wprowadzenie wymaganych korekt w zakresie dochodów bieżących (m.in. wpływy z opłaty eksploatacyjnej) oraz dochodów majątkowych (dochody ze sprzedaży mienia), jak również zabezpieczenie środków na obsługę kosztów obsługi zadłużenia spowodowały pogorszenie relacji z art. 243 ust. 1 ustawy o finansach publicznych zarówno w 2024 r. (faktyczna obsługa zadłużenia po korekcie kształtuje się na poziomie 16,96%), jak również jej przekroczenie w latach 2026-2028. Niewielka różnica pomiędzy wskaźnikiem maksymalnej i faktycznej obsługi zadłużenia występuje również w 2025 r. (0,03 pp.). Nadmienić należy, że obecnie sytuacja się pogarsza – coraz więcej zobowiązań staje się wymagalnych.

Problem Gminy Łagów w związku z kształtowaniem się relacji z art. 243 ustawy o finansach publicznych potęguje fakt, iż wg powyższej kalkulacji wskaźnik faktycznej obsługi zadłużenia kształtowany jest wyłącznie przez spłaty zobowiązań już zaciągniętych oraz koszty obsługi zadłużenia od ww. umów. Jednocześnie, zgodnie z założeniami ustawy o finansach publicznych, wskaźnik maksymalnej obsługi zadłużenia kształtowany jest na podstawie wykonania budżetów z 7 poprzednich lat. W obecnej sytuacji nie ma możliwości, aby Gmina Łagów jednocześnie urealnając budżet na 2024 r. zapewniła spełnienia wskaźnika z art. 243 ustawy o finansach publicznych w 2024 r. oraz zachowała limit zadłużenia (gdyż te limity kształtowane są obecnie przez zawarte już umowy historyczne oraz wykonanie budżetów w poprzednich latach).

Przyczyny zagrożenia realizacji zadań publicznych

Przyczyną zagrożenia realizacji zadań publicznych przez Gminę Łagów jest realizowana na przestrzeni ostatnich kilku lat niezrównoważona polityka dochodowa i wydatkowa Gminy. Jak przedstawiono w pierwszej części programu postępowania naprawczego, na przestrzeni kilku ostatnich lat wzrastał poziom dochodów bieżących Gminy, których źródłem były dotacje i środki o podobnym charakterze (następowało usztywnienie strony chodowej budżetu). Jednocześnie poprzednie władze Gminy zaciągały kolejne zobowiązania i nie zadbały o właściwą strukturę dochodów, ograniczenie wydatków i szukanie oszczędności.

Tabela 16. Analiza płynności finansowej Gminy Łagów w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Dochody bieżące	39 700 310	39 855 443	41 771 986	50 726 861	43 380 524
Dochody o charakterze incydentalnym przekazywane jako pomoc z budżetu państwa - dodatkowe wpływy z PIT				2 888 419	
Dochody o charakterze incydentalnym przekazywane jako pomoc z budżetu państwa - dodatkowa subwencja uzupełniająca					2 001 382
Dochody bieżące pomniejszone o dochody o charakterze incydentalnym	39 700 310	39 855 443	41 771 986	47 838 443	41 379 142
Dotacje i środki na cele bieżące	13 337 367	16 190 400	17 358 024	22 696 060	13 984 862
Dochody bieżące pomniejszone o dotacje oraz środki o charakterze incydentalnym	26 362 943	23 665 043	24 413 962	25 142 383	27 394 280
<i>Dynamika r/r</i>		-10,23%	3,16%	2,98%	8,96%
Wydatki bieżące	35 889 864	39 883 009	43 708 398	50 139 119	44 998 983
Wydatki bieżące pomniejszone o wydatki finansowane z dotacji bieżących	22 552 497	23 692 609	26 350 375	27 443 059	31 014 121
Zobowiązania wymagalne w zakresie wydatków bieżących					1 296 471
Wydatki bieżące pomniejszone o wydatki finansowane z dotacji oraz powiększone o zobowiązania wymagalne	22 552 497	23 692 609	26 350 375	27 443 059	32 310 592
<i>Dynamika r/r</i>		5,06%	11,22%	4,15%	17,74%
Różnica	3 810 446	-27 565	-1 936 413	-2 300 676	-4 916 312
Zaangażowanie nadwyżki operacyjnej w finansowanie budżetu operacyjnego kolejnych lat	0	27 565	1 936 413	1 846 467	
Różnica	3 810 446	0	0	-454 209	-4 916 312

Źródło: opracowanie własne.

Jednocześnie realizowano politykę wydatkową, która nie była dostosowana do możliwości finansowych Gminy. Szczególnie obrazuje to rok 2020, gdzie pomimo znaczącego spadku dochodów bieżących Gminy, nastąpił wzrost wydatków bieżących. Nadwyżka dochodów bieżących jaka została uzyskana w 2019 r. stanowiła niejako zabezpieczenie realizacji wydatków bieżących Gminy w kolejnym roku. Już w 2020 r. aby sfinansować zadania o charakterze bieżącym Gminy, angażowano środki wynikające z rozliczenia budżetów poprzednich lat (co jest przejawem pojawiających się problemów z zachowaniem płynności finansowej w obrębie budżetu bieżącego). W kolejnym latach problem wzrostu wydatków bieżących Gminy spotęgował wzrost wskaźnika inflacji, który pomimo prób poszukiwania i wdrażania oszczędności przez władze Gminy (co uwidacznia się w 2022 r. w związku z niższym wskaźnikiem dynamiki wzrostu wydatków - 4,15%) przełożył się na dalsze wzrosty wydatków bieżących.

W tabeli przedstawiono wykonanie dochodów bieżących Gminy Łagów w latach 2019-2023, które to dochody skorygowano o dochody o charakterze incydentalnym (dodatkowe wpływy w PIT z 2022 r. oraz dodatkowe środki z subwencji ogólnej, jakie Gmina otrzymała w 2023 r.). Dodatkowo

dochody bieżące pomniejszono również o dotacje bieżące i środki o podobnym charakterze. Tym samym uzyskano informację o strumieniu środków pieniężnych Gminy, których źródłem była subwencja oraz dochody własne. W podobny sposób przedstawiono wykonanie wydatków bieżących, które skorygowano o wydatki bieżące finansowane dotacjami bieżącymi oraz występujące na koniec roku budżetowego zobowiązania wymagalne.

Odnosząc dochody bieżące skorygowane o dotacje bieżące i środki o charakterze incydentalnym do wydatków bieżących skorygowanych o wydatki finansowane dotacjami oraz zobowiązania wymagalne wyłania się obraz problemów dotyczących płynności finansowej Gminy Łagów w obrębie budżetu bieżącego. Od 2020 r. poziom uzyskiwanych dochodów bieżących z subwencji ogólnej oraz dochodów własnych był niewystarczający na pokrycie realizowanych wydatków bieżących i z roku na rok problem ten się pogłębiał. Problem Gminy zniekształcała do 2022 roku włącznie, nadwyżka operacyjna, która została wypracowana w 2019 r., z której środki były przeznaczane na finansowanie deficytów bieżących kolejnych lat. Problem uwidocznił się szczególnie w 2023 roku, kiedy Gmina nie dysponowała już żadnymi środkami skumulowanymi z poprzednich lat, przez co wystąpiły problemy z bieżącą obsługą zobowiązań (zobowiązania wymagalne), zaciągnięto kredyt w rachunku bieżącym na sfinansowanie ww. wydatków (który nie został spłacony w terminie) oraz zaangażowano na sfinansowanie wydatków 2023 r. uzyskaną subwencją ogólną na 2024 r. Uzyskane dodatkowe, incydentalne dochody uzupełniające z budżetu państwa w 2022 r. i 2023 r. zniekształciły obraz sytuacji finansowej Gminy i jej zapotrzebowania na środki bieżące.

Obecnie zagrożeniem dla realizacji zadań publicznych Gminy Łagów jest posiadane przez Gminę zadłużenie, którego obsługa przekracza zdolność kredytową Gminy. Wysokość posiadanego zadłużenia przez Gminę jest pochodną realizowanej na przestrzeni lat nierozsądnej polityki inwestycyjnej;

Część II. Plan przedsięwzięć naprawczych oraz efekty finansowe tych działań

Program Postępowania naprawczego przygotowany został w szybkim tempie niezwłocznie po objęciu władzy przez nowo wybranego burmistrza w dniu 7 maja 2024. Przeprowadzono szereg analiz i symulacji, których celem jest optymalizacja finansów Gminy Łagów. W ciągu 1,5 miesiąca wypracowano plan oszczędności w wydatkach oraz poprawy dochodów, który w skali kolejnego całego 2025 roku da dodatni efekt finansowy na poziomie 4,8 miliona złotych. A już w 2024 roku pomimo 6 miesięcy, które zostały pozwoli dać efekt dodatni dla finansów gminy w kwocie 2,4 miliona złotych.

Ze względu na ograniczony czas do programu postępowania naprawczego wpisano te działania i oszczędności, które mają solidne podstawy w zakresie przeprowadzonych analiz i symulacji. Nowo wybrany Burmistrz dostrzega jeszcze wiele obszarów wymagających naprawy i optymalizacji w zakresie finansów. Jednak do ich analizy, wypracowania rozwiązań i wprowadzenia potrzeba więcej czasu.

Jako Gmina zarządzana przez nowo wybranego Burmistrza zapewniamy o owej jakości zarządzania finansami publicznymi. W dalszym ciągu będą prowadzone analizy i optymalizacje wykraczające poza ramy zaproponowanego programu naprawczego, a ich realizacja będzie wdrażana niezwłocznie, aby efekt finansowy dla budżetu gminy powstał jak najszybciej. Potwierdza to 1,5 miesiąca pracy w zakresie przygotowania nowego programu naprawczego. Założenia przedstawione poniżej do działania, które już zostały wprowadzone w tym krótkim czasie lub działania które są wdrażane już w chwili obecnej.

Sposób obliczania przewidywanych efektów finansowych

Ze względu na szeroki zakres wdrażanych przedsięwzięć naprawczych, zarówno po stronie dochodowej, jak i wydatkowej, metodologia kalkulacji przewidywanych efektów finansowych, została szczegółowo opisana w ramach części poświęconej poszczególnym zadaniom. Niemniej w związku z potrzebą prognozowania wybranych wartości, przy opracowaniu kalkulacji poszczególnych pozycji budżetowych Gminy Łagów wykorzystano wskaźniki inflacji CPI oraz dynamiki PKB oraz dynamiki wskaźnika wynagrodzeń. Na ich podstawie oszacowano wartości dochodów i wydatków jednostki samorządu terytorialnego, co dzięki konstrukcji i metodom dokonywania obliczeń, pozwoli w przyszłości na ustabilizowaną politykę finansową jednostki.

Zgodnie z zaleceniami Ministerstwa Finansów, prognozę wskazanych mierników oparto o Wytyczne dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Ostatnia dostępna aktualizacja ww. wytycznych miała miejsce w maju 2024 r. Dane wynikające z powołanego dokumentu prezentuje tabela poniżej.

Tabela 17. Dane makroekonomiczne przyjęte do wyliczeń prognozy

Rok	Wskaźnik PKB	Wskaźnik inflacji	Wskaźnik wynagrodzeń
2024	3,10%	5,20%	6,40%
2025	3,70%	4,10%	2,90%
2026	3,40%	3,30%	3,20%
2027	3,00%	2,50%	2,90%
2028	3,10%	2,50%	2,90%
2029	2,80%	2,50%	2,80%
2030	2,60%	2,50%	2,80%
2031	2,30%	2,50%	2,80%
2032	2,10%	2,50%	2,70%
2033	2,10%	2,50%	2,60%
2034	2,10%	2,50%	2,50%
2035	1,90%	2,50%	2,50%
2036	1,80%	2,50%	2,40%
2037	1,70%	2,50%	2,40%
2038	1,60%	2,50%	2,30%
2039	1,40%	2,50%	2,40%

Źródło: dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Aktualizacja – maj 2024 r. (www.mf.gov.pl), Warszawa 2024.

Szacowanie efektów finansowych działań naprawczych zostało wykonane w oparciu o równanie, które uwzględnia wartości wskaźników PKB i CPI oraz ich wpływ na daną kategorię budżetową:

$$Y_t = Y_{t-1} \cdot (1 + CPI \cdot u_{CPI}) \cdot (1 + \Delta PKB \cdot u_{\Delta PKB})$$

gdzie:

Y_t - wartość prognozowana danej kategorii dochodów bądź wydatków budżetowych;

Y_{t-x} - wartość danej kategorii dochodów bądź wydatków budżetowych we wcześniejszych latach,

CPI - wartość wskaźnika inflacji w roku prognozowanym;

u_{CPI} - waga przypisana wskaźnikowi CPI, będąca jego rzeczywistym wpływem na prognozowaną kategorię;

ΔPKB - wskaźnik dynamiki PKB;

$u_{\Delta PKB}$ - waga przypisana wskaźnikowi dynamiki PKB, będąca jego rzeczywistym wpływem na prognozowaną kategorię.

Zasadą jest, że w odniesieniu do dochodów, indeksacja została oparta o wskaźnik PKB (70%) i inflacji (30%), co wynika z faktu, że wartości wskazanych kategorii zależą w większości od tempa rozwoju gospodarczego. Natomiast w odniesieniu do działań naprawczych po stronie wydatków, dynamika prognozy została oparta w 70% na wskaźniku inflacji, a w 30% na wskaźniku PKB. W przypadku wynagrodzeń uwzględniono również wskaźnik dynamiki wynagrodzeń, przyjmując następujące wagi: inflacji – 25%, PKB – 25%, wskaźnik wynagrodzeń – 50%.

W ramach programu postępowania naprawczego wskazano szereg działań, których realizacja ma przyczynić się do poprawy kondycji finansowej Gminy. Po stronie dochodowej, głównym czynnikiem jest podwyższenie stawek podatku od nieruchomości – jako najważniejszych źródeł dochodów własnych. Po stronie wydatkowej, większość zadań skupia się na ograniczeniu wydatków bieżących. Realizacja programu postępowania naprawczego ma za zadanie usunąć zagrożenie w realizacji zadań publicznych oraz umożliwić uchwalenie wieloletniej prognozy finansowej i budżetu zgodnie z zasadami określonymi w art. 242-244 ustawy o finansach publicznych.

Dochody

Opłata za zajęcie działki przez kopalnię.

W wyniku przeprowadzonej lustracji w terenie przez pracowników Urzędu Miasta i Gminy w Łagowie stwierdzono, że jedna z kopalni użytkuje bezumownie część nieruchomości położonej w obrębie Łagów o powierzchni 0,2530 ha (umowa wygasta w roku 2023). W związku z tym w oparciu o § 3 Zarządzenia Nr 26/18 Burmistrza Miasta i Gminy Łagów z dnia 29 stycznia 2018r. naliczona została opłata za okres bezumownego korzystania z tej nieruchomości w wysokości 100% ostatniej stawki czynszu dzierżawnego wnoszonego przez byłego dzierżawcę, która stanowiła kwotę 155 888,82 zł netto plus podatek VAT tj: 191 743,24 zł brutto. Wskazana kwota wpłynęła do budżetu gminy w określonym przez Gminę terminie.

Kopalnia skierowała wniosek o zawarcie umowy dzierżawy tej nieruchomości na dalszy okres. W chwili obecnej trwa procedura administracyjna, umowa zostanie zawarta w miesiącu lipcu br. na okres 3- ch lat. Z tytułu dzierżawy omawianej nieruchomości za cały okres dzierżawy do budżetu gminy wpłyną dwie raty czynszu po 250 050,00 zł netto (tj: 307 561,50 zł brutto) w terminach: I rata w miesiącu lipcu 2024r. II rata w miesiącu grudniu 2024r.

Ponadto za okres bezumownego użytkowania do dnia zawarcia umowy dzierżawy, kopalnia zostanie obciążona opłatą w wysokości 20 333,32 zł netto tj: 25 009,98 zł brutto.

Efekt finansowy 191743,24 zł + 25009,98 zł + 307561,50 zł +307561,50 zł = 831 876,22 brutto

Tabela.18 Efekt finansowy opłaty za zajęcie działki przez kopalnię

	2024	2025	2026
Szacowane wpływy po wdrożeniu PPN	831 876,22	0	0
Efekt finansowy brutto (dochody)	831 876,22	0	0

Źródło: opracowanie własne.

Weryfikacja klasyfikacji gruntów kopalnianych

Na podstawie ogólnodostępnych map fotograficznych w maju 2024 r. dokonano weryfikacji gruntów zajętych na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie eksploatacji złóż prowadzonej przez podmioty działające na terenie Gminy Łagów. Weryfikacja gruntów wykazywanych do opodatkowania podatkiem od nieruchomości w porównaniu do widocznie zajętych obszarów wykazała znaczne rozbieżności. Wstępnie ustalono, że do opodatkowania nie zgłoszone zostały grunty o ogólnej powierzchni 37,7884 ha tj. 377.884 m², co przy uwzględnieniu stawki podatku dla gruntów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej obowiązującej w 2024 roku (1,12 zł), daje kwotę 423 230,00 zł. W wyniku wezwań wysłanych do przedsiębiorców, jeden z podmiotów dokonał korekty deklaracji na podatek od nieruchomości i dokonał zapłaty zobowiązania podatkowego za 2024 rok na kwotę 107 482,00 zł. Kolejne podmioty w odpowiedzi na wezwanie zobowiązały się do pomiaru gruntów zajętych na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej oraz złożenia stosownych korekt deklaracji i informacji podatkowych w zakresie podatku od nieruchomości.

W związku z koniecznością przeprowadzenia weryfikacji zaktualizowanych deklaracji na podatek oraz procedurą wyegzekwowania należności w 2024 roku weryfikacja da efekt finansowy na poziomie 250 000 zł w kolejnych latach efekt finansowy będzie wynosił: 377884 m² x 1,34 zł = 506 364 zł

Tabela. 19 Efekt finansowy weryfikacji klasyfikacji gruntów kopalnianych

	2024	2025	2026
Szacowane wpływy po wdrożeniu PPN	250 000,00	506 364,00	506 364,00
Efekt finansowy (dochody)	250 000,00	506 364,00	506 364,00

Źródło: opracowanie własne.

Podwyższenie stawek podatku od nieruchomości

W ramach programu postępowania naprawczego zakłada się zwiększenie wybranych stawek podatku od nieruchomości. Jak wykazano na etapie analizy, w 2023 r. na skutek obniżania górnych stawek podatkowych Gmina Łagów utraciła ponad 930 tys. zł wpływów.

Zakłada się zwiększenie stawek podatku od następujących nieruchomości:

- od gruntów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, bez względu na sposób zakwalifikowania w ewidencji gruntów i budynków;
- pozostałe podatki wg wskaźnika inflacji

Proponuje się zwiększenie stawek do wysokości stawek obowiązujących w gminach powiatu kieleckiego. Na dzień uchwalenia programu postępowania naprawczego nie są znane maksymalne stawki podatku od nieruchomości na 2025 r., dlatego do kalkulacji efektów finansowych przyjęto stawki maksymalne obowiązujące w 2024 r.

W ramach przedsięwzięcia naprawczego założono następujące wysokości stawek podatkowych:

od gruntów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, bez względu na sposób zakwalifikowania w ewidencji gruntów i budynków – 1,34 zł (gm. Chmielnik);

W tabeli poniżej przedstawiono szacunkową kalkulację efektów finansowych wynikającą z podwyższenia stawek podatku od nieruchomości.

Tabela 20. Szacowane wpływy z podatku od nieruchomości wynikające z podwyższenia stawek od 2025 r.

Podatek od nieruchomości	Baza podatkowa [m ²]	Stawka obowiązująca w Gminie na 2024 r.	Maksymalne stawki na 2024 r. (zł)	% maksymalizacji	Wpływy wg stawki w 2024 r.	Stawka wg założeń PPN	% maksymalizacji	Wpływy wg stawki PPN	Różnica
Grunty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	1 949 647	1,12 zł	1,34 zł	83,58%	2 183 605	1,34 zł	100,00%	2 612 527	428 922
Wzrost należności w związku ze zwiększeniem stawek podatkowych - 5%	x	x	x	x	x	x	x	x	407 476

Źródło: opracowanie własne.

Szacuje się, że na skutek podwyższenia stawek podatku od nieruchomości, wg przyjętych założeń dodatkowe możliwe wpływy Gminy z tego tytułu mogą sięgnąć ponad 428 tysięcy zł. Biorąc jednak pod uwagę znaczący wzrost poziomu stawek podatkowych efekt finansowy szacuje się na poziomie 407 tys. zł w związku z możliwym do wystąpienia 5% poziomem należności.

W tabeli poniżej przedstawiono kalkulację efektów finansowych proponowanego działania naprawczego. W 2024 r. nie zakłada się uzyskania efektów finansowych z tego tytułu, w związku z brakiem możliwości zmiany stawek podatkowych w ciągu trwającego roku budżetowego. Stosowna uchwała podatkowa zostanie podjęta na przełomie września / października, kiedy będą znane stawki maksymalne podatku od nieruchomości na 2025 r.

Tabela 21. Efekt finansowy podwyższenia stawek podatku od nieruchomości

	2024	2025
Szacowane wpływy z podatku od nieruchomości przed wdrożeniem PPN	3 682 662	3 815 606
Szacowane wpływy z podatku od nieruchomości po wdrożeniu PPN	3 682 662	4 090 138
Efekt finansowy	-	+ 407 476

Źródło: opracowanie własne.

Wydatki

Likwidacja Dziennego Domu „Senior +”

Zgodnie z Uchwałą III/10/24 w dniu 5 czerwca 2024 r. Rada Miejska w Łagowie podjęła decyzję o likwidacji Dziennego Domu „Senior +” w Sędku. Przyczyni się do następujących oszczędności w 2024 roku:

1. Rezygnacja z końcem maja 2024 r. z 4 umów zlecenie pozwoli zaoszczędzić miesięcznie kwotę 5 220,00 zł, co w perspektywie roku 2024 daje oszczędność w wysokości 36 540,00 zł,
2. Nie będą ponoszone koszty cateringu od października 2024 roku co pozwoli zaoszczędzić dodatkowe 15 000,00 zł. Kwota ta może ulec zwiększeniu w zależności od frekwencji seniorów w okresie czerwiec – wrzesień 2024 r.
3. Partycypowanie w kosztach utrzymania budynku, comiesięczne kwoty w wysokości ok. 7 000,00 zł, co w perspektywie roku 2024 daje oszczędność w wysokości ok. 21 000,00 zł,
4. Niedokonywanie zakupu materiałów do realizacji zajęć przez terapeutów zajęciowych od miesiąca czerwca 2024 r. w perspektywie roku 2024 daje oszczędność w wysokości ok. 20 000,00 zł,
5. Rozwiązanie umów z pracownikami pozwoli uniknąć kosztów wynagrodzeń od 2025 roku.

Łącznie likwidacja Dziennego Domu „Senior +” w 2024 roku pozwoli na oszczędności w łącznej kwocie ok. 92 540,00 zł.

Rok 2025 to brak w budżecie gminy zadania Dzienny Dom „Senior”, a co za tym idzie nie będą ponoszone wydatki związane z jego funkcjonowaniem w skali roku 2025 oraz lat następnych to kwota ok. 500 000,00 zł.

Tabela 22. Efekt finansowy likwidacji dziennego domu Senior+

	2024	2025	2026
Szacowane wydatki przed wdrożeniem PPN	500 000	500 000,00	500 000,00
Szacowane wydatki po wdrożeniu PPN	397 460,00	0	0
Efekt finansowy	- 92 540,00	- 500 000,00	- 500 000,00

Źródło: opracowanie własne.

Zmniejszenie dopłat do ceny netto 1m³ wody i ścieków

Dopłaty Gminy Łągów do ceny wody i ścieków ujmowane są w budżecie Gminy w następujących pozycjach:

1. dopłaty do wody – dział 400, rozdział 40002, paragraf 4260;
2. dopłaty do ścieków – dział 900, rozdział 90001, paragraf 4300.

Wydatki Gminy na dopłaty do wody i ścieków są jednymi z bardziej znaczących pozycji w budżecie. Jak wskazano w tabeli nr 9, gospodarka komunalna i ochrona środowiska oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę odpowiadają łącznie za 11,22% wydatków budżetu. W tabeli poniżej przedstawiono wysokość ponoszonych przez Gminę wydatków na dopłaty do ceny wody i ścieków w latach 2019-2023.

Tabela 23. Wydatki na dopłaty do ceny 1m³ wody i ścieków Gminy Łągów w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Wydatki na dopłaty do wody	2 209 843	1 673 293	906 112	719 449	746 915
Wydatki na dopłaty do ścieków	3 000	724 728	1 307 573	1 195 806	1 114 186
Razem	2 212 843	2 398 021	2 213 686	1 915 255	1 861 101

Źródło: opracowanie własne, na podstawie sprawozdań Rb-28s.

Należy wskazać, że w 2022 r. w stosunku do 2021 r. nastąpił znaczący spadek wydatków Gminy Łągów z tytułu dopłat do ceny wody i ścieków. Jest to efektem podjętego w ramach uchwalonego w 2021 r. programu postępowania naprawczego, w ramach którego założono coroczne zmniejszenie wysokości dopłat o 10%.

Wysokość ceny wody i ścieków obowiązujących w Gminie Łągów określa decyzja Dyrektora Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Krakowie Nr KR.RZT.70.88.2021, zgodnie z którą w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę wyróżnia się następujące grupy odbiorców:

- 1) TGO 1 – gospodarstwa domowe;
- 2) TGO 2 – podmioty prowadzące działalność gospodarczą;
- 3) TGO 3 – podmioty realizujące usługi użyteczności publicznej pobierający wodę z wodociągu gminnego;
- 4) TGO 4 – gospodarstwa domowe spoza gminy Łągów;
- 5) TGO 5 – podmioty realizujące usługi wg art. 22 ustawy.

W przypadku zbiorowego odprowadzania wody, wyróżnia się następujące grupy odbiorców:

- 1) TGO 1 – gospodarstwa domowe (grawitacyjni);
- 2) TGO 2 – podmioty prowadzące działalność gospodarczą (grawitacyjni);
- 3) TGO 3 – podmioty realizujące usługi użyteczności publicznej pobierający wodę z wodociągu gminnego;
- 4) TGO 4 – gospodarstwa domowe (ciśnieniowi);
- 5) TGO 5 – podmioty prowadzące działalność gospodarczą (ciśnieniowi).

W tabeli poniżej zestawiono wysokość cen za 1m³ dla wszystkich grup taryfowych w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków w okresie od 1 do 36 miesiąca obowiązywania nowej taryfy, zatwierdzone przez Dyrektora RZGW w Krakowie (w tabeli nie ujmują się opłat abonamentowych).

Tabela 24. Wysokość cen za zaopatrzenie w wodę i odbiór ścieków w Gminie Łągów

	okres od 1 do 12	okres od 13 do 24	okres od 25 do 36
--	------------------	-------------------	-------------------

	miesiąca obowiązywania taryfy	miesiąca obowiązywania taryfy	miesiąca obowiązywania taryfy
zbiorowe zaopatrzenie w wodę (cena za 1m³ wody netto)			
TGO 1	7,45	7,69	7,83
TGO 2	7,88	8,11	8,25
TGO 3	7,92	8,15	8,30
TGO 4	7,58	7,79	7,95
TGO 5	7,60	7,83	7,97
zbiorowe odprowadzanie ścieków (cena za 1m³ ścieków netto)			
TGO 1	18,13	18,14	18,15
TGO 2	18,13	18,14	18,15
TGO 3	18,13	18,14	18,15
TGO 4	18,13	18,14	18,15
TGO 5	18,13	18,14	18,15

Źródło: opracowanie własne.

Aktualnie w Gminie Łagów obowiązują ceny wody i ścieków wyznaczone dla okresu od 25 do 36 miesiąca obowiązywania taryfy lub do zatwierdzenia nowej.

W dniu 21 czerwca 2024 r. Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Łagowie złożyło ponownie wniosek o zatwierdzenie taryf dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na nowy okres taryfowy. Po wydaniu decyzji przez Dyrektora RZGW nowe stawki obowiązywać będą po zatwierdzeniu.

Uchwałą Nr XLII/339/21 Rady Miejskiej w Łagowie z dnia 15 października 2021 r. ustalono dopłaty z budżetu gminy dla taryfowych grup odbiorców zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. W zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę dopłata dotyczy grupy taryfowej TGO 1 i TGO 3 zaś w przypadku zbiorowego odprowadzania ścieków – wszystkich grup taryfowych. W tabeli poniżej zestawiono wysokość dopłat, zgodnie z treścią ww. uchwały.

Tabela 25. Stawki dopłat obowiązujące w Gminie Łagów od 15.10.2023r.

Wyszczególnienie		okres od 15.10.2023r. do 30.06.2024r.		
Odbiorcy - woda		Taryfa [zł]	Kwota dopłaty [zł]	Stawka dla mieszkańców [zł]
Odbiorcy indywidualni	TGO 1 Gosp. Dom.	7,83	3,54	4,29
Podmioty użyteczności publicznej (szkoły, urzędy, remizy)	TGO 3 Uż. Publ.	8,30	4,01	4,29
Odbiorcy - ścieki		Taryfa [zł]	Kwota dopłaty [zł]	Stawka dla mieszkańców [zł]
Odbiorcy indywidualni grawitacja	TGO 1 Gosp. Dom.	18,15	12,92	5,23
Podmioty gospodarcze grawitacja	TGO 2 Dz. Gosp	18,15	7,40	10,75
Podmioty użyteczności publicznej (szkoły, urzędy, remizy)	TGO 3 Uż. Publ.	18,15	12,89	5,26
Odbiorcy indywidualni ciśnieniowi	TGO 4 Gosp. Dom. Ciś.	18,15	13,00	5,15
Podmioty gospodarcze ciśnieniowe	TGO 5 Dz. Gosp. Ciś.	18,15	7,37	10,78

Źródło: opracowanie własne.

W ramach przedsięwzięcia naprawczego Gmina obniżyła stawki dopłat za zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków. Przyjęcie nowej uchwały definiującej wysokość stawek nastąpiło 05 czerwca 2024r. Nowe stawki dopłat będą obowiązywać od 01.07.2024r. W tabeli poniżej zestawiono wysokość dopłat, zgodnie z treścią ww. uchwały.

Tabela 26. Stawki dopłat obowiązujące w Gminie Łagów od 01.07.2024r.

Wyszczególnienie	Wysokość dopłat dla wybranych grup taryfowych od 1 lipca 2024r.
Odbiorcy - woda	Kwota dopłaty [zł]

Odbiorcy indywidualni	TGO 1 Gosp. Dom.	0,89
Podmioty użyteczności publicznej (szkoły, urzędy, remizy)	TGO 3 Uż. Publ.	1,00
Odbiorcy - ścieki		Kwota dopłaty [zł]
Odbiorcy indywidualni grawitacja	TGO 1 Gosp. Dom.	6,46
Podmioty gospodarcze grawitacja	TGO 2 Dz. Gosp	7,40
Podmioty użyteczności publicznej (szkoły, urzędy, remizy)	TGO 3 Uż. Publ.	12,89
Odbiorcy indywidualni ciśnieniowi	TGO 4 Gosp. Dom. Ciś.	13,00
Podmioty gospodarcze ciśnieniowe	TGO 5 Dz. Gosp. Ciś.	7,37

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 27. Efekt finansowy obniżenia dopłat do wody

	2024	2025	2026
Szacowane wydatki na dopłaty do wody przed wdrożeniem PPN	672 364	677 864	683 364
Szacowane wydatki na dopłaty do wody po wdrożeniu PPN	307 296	163 277	166 777
Efekt finansowy	- 365 068	- 514 587	- 516 587

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 28. Efekt finansowy obniżenia dopłat do ścieków

	2024	2025	2026
Szacowane wydatki na dopłaty do ścieków przed wdrożeniem PPN	1 169 873	1 175 373	1 180 873
Szacowane wydatki na dopłaty do ścieków po wdrożeniu PPN	831 059	574 618	576 618
Efekt finansowy	- 338 814	- 600 755	- 604 255

Źródło: opracowanie własne.

Jednocześnie podjęto działania naprawcze w Przedsiębiorstwie Usług Komunalnych w Łagowie skutkujące obniżeniem taryf za dostawę wody i odbioru ścieków co docelowo przyczyni się do tego, że obniżka dopłat do wody nie obciążą w pełnym zakresie kieszeni mieszkańców.

Oszczędności na oświetleniu ulicznym w latach 2024 – 2026.

Gmina Łagów w roku 2023 poniosła koszty oświetlenia ulicznego w wysokości 450 000 zł, na który składało się: świadczenie usługi dystrybucji oraz zakupu energii elektrycznej.

W związku z wprowadzeniem wyłączenia nocnego w godzinach od 23⁰⁰ do godz. 4⁰⁰, szacowane oszczędności wyniosą 176 047 zł. Ponadto wprowadzone zostanie zmniejszenie natężenia oświetlenia ulicznego z 70% na 30% ,co pozwoli zaoszczędzić kwotę 117 408 zł.

W związku z powyższym zakłada się , że oszczędności, po wprowadzeniu wyłączenia nocnego i natężenia oświetlenia na poziomie 30%, wyniosą rocznie 293 455 zł (suma 176 047 zł + 117 408 zł).

Zakładając, iż stałe opłaty dystrybucyjne poniesione w związku ze świadczeniem usługi dystrybucji energii elektrycznej pozostaną na niezmiennym poziomie niezależnie od ilości zużytych kWh, należy przyjąć, że łączne oszczędności na skutek wprowadzenia redukcji natężenia z 70% na 30% i wprowadzenia przerwy nocnej w godzinach 23.00 - 4.00 wyniosą 250 000 zł.

Szacowane oszczędności od lipca do grudnia 2024 r. na skutek wprowadzonych zmian (liczone na podstawie czasu świecenia oświetlenia w poszczególnych miesiącach (od IV do XII) wyniosą 125 000 zł.

Tabela. 29 Efekt finansowy oszczędności na oświetleniu ulicznym w latach 2024-2026

	2024	2025	2026
Szacowane wydatki przed wdrożeniem PPN	450 000,00	450 000,00	450 000,00
Szacowane wydatki po wdrożeniu PPN	325 000,00	200 00,00	200 000,00
Efekt finansowy	- 125 000,00	- 250 000,00	-250 000,00

Źródło: opracowanie własne.

Zmniejszenie zatrudnienia w szkołach.**Zmniejszenie zatrudnienia w Gminnym Zespole Szkół w Łagowie**

Działania obejmują: Likwidację stanowiska robotnik gospodarczy- okres wypowiedzenia kończy się z dniem 31.08.2024 r, oszczędności: 2024r. - 23.718,46zł; 2025r. - 86.171,86zł; 2026r. - 99.070,51zł. Likwidacja 2 stanowisk sprzątaczk: - rozwiązanie stosunku pracy na mocy porozumienia stron z dniem 03.06.2024 r. oszczędności: 2024r - 32.987,89zł; 2025r. - 80.269,87zł, 2026r. - 91.715,22zł. Przejście pracownika na emeryturę z dniem 26.07.2024 r. oszczędności: 2024r. - 37.294,23zł; 2025r. - 94.402,01zł, 2026r. - 109.184,57.

	2024	2025	2026
Szacowane wydatki na wynagrodzenia obsługi GZS i pochodne od wynagrodzeń przed wdrożeniem PPN	1.419.660,86	1.561.626,95	1.717.789,65
Szacowane wydatki na wynagrodzenia obsługi GZS i pochodne od wynagrodzeń po wdrożeniu PPN	1.325.660,28	1.300.783,21	1.417.819,35
Efekt finansowy	-94.000,58	-260.843,74	-299.970,30

Zmniejszenie zatrudnienia w Szkole Podstawowej w Zbelutce oraz Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Piotrowie

Zobowiązanie 3 nauczycieli Gminnego Zespołu Szkół w Łagowie do uzupełnienia tygodniowego obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych w innych szkołach, co spowoduje zmniejszenie zatrudnienia w Szkole Podstawowej w Zbelutce oraz w Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Piotrowie.

Szacowane oszczędności w Szkole Podstawowej w Zbelutce (1 nauczyciel uzupełniający etat): 2024r. - 3.871,60zł; 2025r. - 12.905,28zł; 2026r. - 14.841,07zł

	2024	2025	2026
Szacowane wydatki na wynagrodzenia nauczycieli Szkole Podstawowej w Zbelutce i pochodne od wynagrodzeń przed wdrożeniem PPN	2.502.453,00	2.877.820,95	3.309.494,09
Szacowane wydatki na wynagrodzenia nauczycieli Szkole Podstawowej w Zbelutce i pochodne od wynagrodzeń po wdrożeniu PPN	2.498.582,00	2.864.915,67	3.294.653,02
Efekt finansowy	-3.871,60	-12.905,28	-14.841,07

Szacowane oszczędności w Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Piotrowie (2 nauczycieli uzupełniający etat): I - 2024r. -2.914,20zł II - 2024r. - 3.871,60zł

2025r. - 10.957,47zł, II 2025r. - 12.905,28zł 2026r. - 12.601,09zł 2026r. - 14.841,07zł

	2024	2025	2026
Szacowane wydatki na wynagrodzenia nauczycieli Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Piotrowie i	2.202.769,00	2.533.184,35	3.293.139,66

poходne od wynagrodzeń przed wdrożeniem PPN			
Szacowane wydatki na wynagrodzenia nauczycieli Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Piotrowie i pochodne od wynagrodzeń po wdrożeniu PPN	2.195.983,20	2.509.321,60	3.265.697,50
Efekt finansowy	-6.785,80	-23.862,75	-27.442,16

Zmniejszenie zatrudnienia w Urzędzie Miasta i Gminy Łagów

W ramach programu postępowania naprawczego przeprowadzona będzie reorganizacja Urzędu Miasta i Gminy Łagów. Zakłada się zmniejszenie zatrudnienia w Urzędzie Miasta i Gminy Łagów. Działania obejmują:

W maju i czerwcu 2024 r. zlikwidowano 5 stanowisk pracy

1. Likwidacja stanowiska sekretarki - maj 2024 r. (1 etat) - wypowiedzenie umowy (1 miesiąc + odprawa 1 miesiąc),
2. Likwidacja stanowiska pomocy administracyjnej - maj 2024 r. (1 etat) - wypowiedzenie umowy (1 miesiąc + odprawa 1 miesiąc),
3. Likwidacja stanowiska ds. gospodarki komunalnej - czerwiec 2024 r. (1 etat) - wypowiedzenie umowy (1 miesiąc + odprawa 1 miesiąc),
4. Nieprzedłużenie umowy dla 2 stanowisk robotnik gospodarczy (2 etaty), których umowy kończą się 30 czerwca 2024 r.

Ponadto w związku z przystąpieniem Gminy Łagów jako Partner w projekcie realizowanym przez Caritas pracownicy ds. inwestycji i zamówień publicznych w ½ etatu powierzono obowiązki Opiekuna projektu. Koszty ½ etatu będą finansowane w ramach projektu z środków zewnętrznych do dnia 30 kwietnia 2026 roku

W maju 2024 r. wypowiedzenie złożył Zastępca Burmistrza. W związku z trudną sytuacją finansową Gminy nie będzie zatrudniany nowy zastępca a stanowisko pracy zostanie w ramach reorganizacji zlikwidowane - 1 etat (3 miesiące wypowiedzenia + odprawa)

W ramach dalszej reorganizacji Urzędu zlikwidowanych zostanie jeszcze co najmniej 3 etaty, których likwidacji nie zakłóci sprawnej pracy urzędu. Efekt finansowy przewidziano na lata 2025-2026 w związku z koniecznością sfinansowania okresów wypowiedzenia i odpraw.

Łącznie w ramach działania naprawczego zakłada się likwidację 9 stanowisk w Urzędzie Miasta i Gminy Łagów. Dodatkowo, w związku z powierzeniem obowiązków ½ etatu w okresie od 1 czerwca 2024 do 30 kwietnia 2026 powstanie oszczędność na finansowaniu części etatu ze środków zewnętrznych.

Z uwagi na wrażliwość danych o wynagrodzeniach i pochodnych od wynagrodzeń w programie postępowania naprawczego nie przedstawia się szczegółowych informacji nt. poziomu wynagrodzenia uzyskiwanym na każdym z likwidowanych stanowisk. W związku z likwidacją stanowisk w ciągu roku oraz koniecznością zapewnienia okresu wypowiedzenia dla wybranych stanowisk, efekt finansowy likwidacji ww. stanowisk w 2024 r. będzie znacząco niższy niż w 2025 r.

Tabela 30. Efekt finansowy zmniejszenia zatrudnienia w Urzędzie Miasta i Gminy Łagów

	2024	2025	2026
Szacowane wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń przed wdrożeniem PPN	4 547 951	4 696 896	4 835 455
Szacowane wydatki na wynagrodzenia i pochodne od	4 395 951	4 027 851	4 159 720

wynagrodzeń po wdrożeniu PPN			
Efekt finansowy	- 152 000	- 669 045	- 675 735

Źródło: opracowanie własne.

Zmniejszenie zatrudnienia w Bibliotece

W ramach programu postępowania naprawczego, zakłada się zmniejszenie zatrudnienia w Bibliotece Publicznej i likwidację czytelni gazet. Działania obejmują:

1. likwidację stanowiska młodszego bibliotekarza (rozwiązanie umowy z 3 miesięcznym wypowiedzeniem); zakłada się rozwiązanie umowy z końcem lipca br.; okres wypowiedzenia do końca października br.
2. Rezygnację z prenumeraty kwartalnej gazet 500 zł/kwartał.

Wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń pracowników Biblioteki Publicznej ujmowane są w planie finansowym instytucji. Z kolei po stronie budżetu Gminy Łagów, wydatki te mają odzwierciedlenie w wysokości udzielnej dotacji podmiotowej. Realizacja ww. przedsięwzięcia naprawczego będzie wiązała się z obniżeniem wysokości dotacji podmiotowej przekazywanej dla Biblioteki Publicznej.

Tabela 31. Efekt finansowy zmniejszenia zatrudnienia w Bibliotece

	2024	2025	2026
Szacowane wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń przed wdrożeniem PPN	75 000	75 000	75 000
Szacowane wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń po wdrożeniu PPN	56 250	0	0
Efekt finansowy	-18 750	- 75 000	- 75 000

Źródło: opracowanie własne.

Reorganizacja przedszkoli w Gminie Łagów

Od dnia 01 września 2024r utworzenie 9 godzinnej dodatkowej 25 osobowej grupy oddziału przedszkolnego w Szkole Podstawowej im. Batalionów Chłopskich w Łagowie w Gminnym Zespole Szkół w Łagowie

2024r

	Ilość dzieci	Dotacja	Subwencja	Wpłaty od rodziców za obiady i punkt	Koszt utrzymania roczny	Kwota do- kładana przez Gmi- nę
Punkt przedszkolny	25	99 219,00	507 701,74	132 000,00	288 521,74	153 284,46
Oddział przedszkolny	50	198 438,00			802 121,46	
6-latki	37					

Od 01.09.2024r.

	Ilość dzieci	Dotacja	Subwencja	Wpłaty od rodziców za obiady i punkt	Koszt utrzymania roczny	Kwota do- kładana przez Gmi- nę
Punkt przedszkolny	25	99 219,00			288 521,74	
Odział przedszkolny	50+25	198 438,00				
6-latki	37					
			507 701,74	160 040,00	838 617,10	161 740,10

2025r.

	Ilość dzieci	Dotacja	Subwencja	Wpłaty od rodziców za obiady i punkt	Koszt utrzymania roczny	Kwota do- kładana przez Gmi- nę
Punkt przedszkolny	25	99 219,00			288 521,74	
Odział przedszkolny	75	297 657,00				
6-latki	37					
			511 476,74	194 600,00	920 232,29	105 801,29

2026r.

	Ilość dzieci	Dotacja	Subwencja	Wpłaty od rodziców za obiady i punkt	Koszt utrzymania roczny	Kwota do- kładana przez Gmi- nę
Punkt przedszkolny	25	99 219,00			288 521,74	
Odział przedszkolny	75	297 657,00				
6-latki	37					
			511 476,74	194 600,00	920 232,29	105 801,29

Utworzenie od 1 września 2024r. dodatkowej 9 godzinnej 25 osobowej grupy oddziału przedszkolnego, koszty w 2024 r. wzrosną o kwotę 8 455,64 zł, natomiast w roku 2025 i następnych oszczędności będą w granicach 47 483,17 zł.
Od dnia 01 września 2024r wydłużenie opieki nad dziećmi do 9 godzin oraz przyjęcie dodatkowo 8 dzieci do oddziału przedszkolnego w Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Piotrowie

2024 r.	Ilość dzieci	Dotacja	Subwencja	Wpłaty od rodziców za obiady	Koszt utrzymania roczny	Kwota do- kładana przez Gmi- nę
Punkt przedszkolny	12	47 625,10			278 960,45	
Odział przedszkolny	16	63 500,16				
6 latki	6					
			127 301,69	34 000,00	249 844,26	256 377,76
Od 01.09.2024r.	Ilość dzieci	Dotacja	Subwencja	Wpłaty od rodziców za obiady i punkt	Koszt utrzymania roczny	Kwota do- kładana przez Gmi- nę
Punkt przedszkolny	12+8	47 625,10			283 805,45	
Odział przedszkolny	16	63 500,16				
6 latki	6					
			127 301,69	57 040,00	249 844,26	238 182,76

2025r.

	Ilość dzieci	Dotacja	Subwencja	Wpłaty od rodziców za obiady i punkt	Koszt utrzymania roczny	Kwota dokładana przez Gminę
Punkt przedszkolny	20	79 375,20			294 714,70	
Oddział przedszkolny	16	63 500,16				
6 latki	6					
			137 965,69	65 040,00	249 844,26	198 677,91

2026r.

	Ilość dzieci	Dotacja	Subwencja	Wpłaty od rodziców za obiady i punkt	Koszt utrzymania roczny	Kwota dokładana przez Gminę
Punkt przedszkolny	20	79 375,20			294 714,70	
Oddział przedszkolny	16	63 500,16				
6 latki	6					
			137 965,69	65 040,00	249 844,26	198 677,91

Wydłużenie od 1 września 2024r. Opieki nad dziećmi do 9 godzin oraz przyjęcie dodatkowo 8 dzieci do oddziału przedszkolnego, oszczędności w 2024 r. wyniosą 18 195,00 zł, natomiast w roku 2025 i następnych oszczędności będą w granicach 57 699,85 zł.

Publiczne Przedszkole prowadzone przez osobę prywatną.						
Ilość dzieci	Ilość dzieci	Datacja	Subwencja	Koszt utrzymania roczny	Kwota dokładana przez Gminę	
Przedszkole	82,00	257 969,40	259 672,89	986 715,84	469 073,55	

2025r.

Publiczne Przedszkole prowadzone przez osobę prywatną						
	Ilość dzieci	Dotacja	Subwencja	Koszt utrzymania roczny	Kwota dokładana przez Gminę	
Przedszkole	49,00	138 906,60	204 353,34	589 622,88	246 362,94	

2026r.

Publiczne Przedszkole prowadzone przez osobę prywatną						
	Ilość dzieci	Dotacja	Subwencja	Koszt utrzymania roczny	Kwota dokładana przez Gminę	
Przedszkole	49,00	138 906,60	204 353,34	589 622,88	246 362,94	

Utworzenie dodatkowego 9 godzinnego oddziału przedszkolnego dla grupy 25 dzieci w Szkole Podstawowej im. Batalionów Chłopskich w Łagowie w Gminnym Zespole Szkół w Łagowie oraz wydłużenie opieki nad dziećmi do 9 godzin i przyjęcie dodatkowo 8 dzieci do grupy oddziału przedszkolnego w Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Piotrowie, będzie skutkowało tym, że zmniejszy się kwota dotacji, którą Gmina Łagów przekazuje dla Publicznego Przedszkola prowadzonego przez osobę prywatną. Przeprowadzenie działań optymalizacyjnych poprzez zwiększenie miejsc w punktach przedszkolnych pozwoli na rozbić kosztów stałych na większą liczbę przyjętych dzieci. Zatem koszty stałe zrosną tylko minimalnie zaś efekt finansowy ze względu na dotacje i subwencje płynące za dzieckiem jest znaczący. Co da oszczędności w kwocie 132 364,32 zł w 2024 roku. Kwota oszczędności w 2025 roku i latach następnych będzie wynosiła około 397 092,96 zł rocznie.

Oszczędności związane z redukcją energii biernej w budynkach użyteczności publicznej.

Koszty energii biernej w budynkach na podstawie faktur z roku 2024:

L.p.	Budynek	Adres	Miesięczny koszt energii biernej	Koszt energii biernej za rok
			zł	zł
1.	Urząd Miasta i Gminy w Łagowie	ul. Rynek 62	4 818,66	57 823,92
2.	Gminny Zespół Szkół w Łagowie	ul. Zapłotnia 2	872,00	10 464,00
3.	Szkoła Podstawowa w Łagowie	ul. Zapłotnia 2	447,00	5 364,00
Suma kosztów			6 137,66	73 651,92

W ramach oszczędności Gmina Łagów planuje zamontować w w/w budynkach kompensatory energii biernej, co pozwoli uzyskać oszczędności w kwocie:

Rok	2024	2025	2026	Oszczędności łącznie w zł
Szacowana kwota oszczędności w zł	0,00	70 000,00	70 000,00	164 550,00

W związku z montażem kompensatorów energii biernej w roku 2024, Gmina Łagów poniesie koszty dostawy i montażu urządzeń, które szacuje się na kwotę ok. 35 000 zł.

Zmniejszenie dotacji dla klubów sportowych i stowarzyszeń

W ramach programu postępowania naprawczego zakłada się zmniejszenie wysokości dotacji, jakie Gmina przeznacza na realizację zadań publicznych realizowanych przez stowarzyszenia i kluby. W latach 2022-2023 wysokość dotacji przeznaczanych dla klubów sportowych wynosiła 280 000 zł. Dokładnie taki sam poziom wydatków zakłada plan budżetu na 2024 r. Gmina Łagów posiada już zawartą umowę regulującą ww. realizację zadań, stąd też zmniejszenie dotacji dla klubów sportowych nastąpi dopiero od 2025 r. Zakłada się zmniejszenie dotacji o kwotę 120 000 zł.

Tabela 32. Efekt finansowy zmniejszenia wysokości dotacji dla klubów sportowych i stowarzyszeń

	2024	2025	2026
Szacowane wydatki na dotacje dla klubów sportowych przed wdrożeniem PPN	280 000	280 000	280 000
Szacowane wydatki na dotacje dla klubów sportowych po wdrożeniu PPN	280 000	160 000	160 000
Efekt finansowy	-	- 120 000	- 120 000

Źródło: opracowanie własne.

Zmniejszenie ryczału za wykorzystanie pojazdów prywatnych do celów służbowych

Gmina Łągów, w ramach programu postępowania naprawczego zaostrzyła zasady wykorzystania samochodów prywatnych do celów służbowych.

W 2023 r. w ramach wykorzystania samochodów prywatnych do celów służbowych rozliczono 25 451 km. Kalkulując powyższe po stawce 1,15 zł łączny wydatek Gminy na ten cel wyniósł 29 269 zł. Przy stawce na poziomie 0,8 zł w skali roku szacuje się oszczędność na poziomie 8 908 zł. W 2024 r. możliwy do uzyskania efekt finansowych będzie mniejszy z uwagi na wdrożenie rozwiązania w trakcie roku budżetowego.

Tabela 18. Efekt finansowy zmniejszenia ryczału za wykorzystanie samochodów prywatnych do celów służbowych

	2024	2025	2026
Szacowane wydatki na wypłatę ryczału za wykorzystanie samochodów prywatnych do celów służbowych przed wdrożeniem PPN	29 269	30 407	31 350
Szacowane wydatki na wypłatę ryczału za wykorzystanie samochodów prywatnych do celów służbowych po wdrożeniu PPN	24 815	21 499	22 166
Efekt finansowy	- 4 454	- 8 908	- 9 184

Źródło: opracowanie własne.

Zmiana wysokości wpłaty pracodawcy na PPK

Zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy o PPK⁴ wpłata podstawowa finansowana przez podmiot zatrudniającego wynosi 1,5%. Dodatkowo, podmiot zatrudniającego może zadeklarować w umowie o zarządzanie PPK dokonywanie wpłaty dodatkowej do 2,5% wynagrodzenia. Z kolei łączna wpłata dokonywana przez Gminę Łągów (jako podmiotu zatrudniającego) wynosi 4%. W związku z powyższym, w ramach programu postępowania naprawczego zakłada się zmniejszenie wysokości wpłaty na PPK z 4% do 1,5% wymaganego ustawą. Efekt finansowy związany z przeprowadzeniem ww. działania zakłada się od lipca br. z uwagi na konieczność dopięcia niezbędnych formalności.

Tabela 34. Efekt finansowy zmniejszenia wpłaty pracodawcy na PPK

	2024	2025	2026
Szacowane wydatki na wpłatę pracodawcy na PPK przed wdrożeniem PPN	103 674	107 707	111 046
Szacowane wydatki na wpłatę pracodawcy na PPK po wdrożeniu PPN	65 876	38 878	40 083
Efekt finansowy	- 37 798	- 68 829	- 70 963

Źródło: opracowanie własne.

Przejęcie obsługi księgowej MGOK przez CUW

W ramach programu postępowania naprawczego, zakłada się przejęcie obsługi księgowej MGOK przez Centrum Usług Wspólnych, co wpłynie na zmniejszenie zatrudnienia w Miejsko Gminnym Ośrodku Kultury i likwidację stanowiska księgowej. Działania obejmują:

1. likwidację stanowiska księgowej (rozwiązanie umowy z 2 tygodniowym wypowiedzeniem); zakłada się rozwiązanie umowy w połowie lipca br.; okres wypowiedzenia do końca lipca br.

⁴ ustawa z 4 października 2018 r. o pracowniczych planach kapitałowych (Dz.U. 2023 poz. 46 z późn. zm.)

2. Powierzenie obsługi dotychczas zatrudnionym pracownikom CUW.

Wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń pracowników MGOK ujmowane są w planie finansowym instytucji. Z kolei po stronie budżetu Gminy Łagów, wydatki te mają odzwierciedlenie w wysokości udzielonej dotacji podmiotowej. Realizacja ww. przedsięwzięcia naprawczego będzie wiązała się z obniżeniem wysokości dotacji podmiotowej przekazywanej dla Miejsko Gminnego Ośrodka Kultury.

Tabela 35. Efekt finansowy przejęcia obsługi księgowej MGOK przez CUW

	2024	2025	2026
Szacowane wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń przed wdrożeniem PPN	70 000	70 000	70 000
Szacowane wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń po wdrożeniu PPN	45000	0	0
Efekt finansowy	-25 000	- 70 000	- 70 000

Źródło: opracowanie własne.

Odnawialne źródła energii

W wyniku realizacji projektu pn. „Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz poprawa efektywności energetycznej na terenie Gminy Łagów” zostaną założone instalacje na fotowoltaiczne na budynkach użyteczności publicznej oraz zostanie zbudowana farma fotowoltaiczna o mocy 550 kW. W związku z tym, iż największe zużycie energii jest w dzień kiedy instalacje pracują optymalnie efektywnie, zatem wyprodukowana energia będzie służyć bezpośredniemu zużyciu. Ponadto zostaną zainstalowane magazyny energii oraz powołana spółdzielnia energetyczna, której działalność pozwoli optymalnie wykorzystać wyprodukowaną energię również pod względem finansowym dla gminy i jednostek podległych. Szacuje się, iż przy pełnym roku działalności inwestycja pozwoli na wyprodukowanie 85000 kWh energii co przełoży się na oszczędność w wydatkach rzędu 738 713,00 zł /rok. Dla założeń programu naprawczego przyjęto, iż oszczędność w 2025 roku wyniesie 300 000 zł natomiast w 2026 roku 600 000 zł. Oszczędność zostanie wygenerowana w niższych rachunkach za prąd Gminy i jednostek podległych, jak również Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych, co w przyszłości pozwoli po raz kolejny obniżyć taryfy za wodę i ścieki oraz da możliwość zmniejszenia lub likwidacji dopłat do wody i ścieków.

Zaostrzenie polityki inwestycyjnej

W ramach programu postępowania naprawczego zakłada się optymalizację polityki inwestycyjnej Gminy do niezbędnego minimum. Gmina jest na etapie konstruowania założeń do budżetu i kieruje się założeniem, by w budżecie na 2024 r. przyjąć do realizacji tylko te zadania, których stopień zaawansowania jest bardzo wysoki lub/i których realizacja wiąże się z pozyskaniem znaczącego dofinansowania lub/i wykonanie danego zadania pozwoli w przyszłości wygenerować realne oszczędności jak chociażby inwestycja w odnawialne źródła energii, która ograniczy koszt prądu co przełoży się również na zmniejszenie ceny doprowadzania wody i odbioru ścieków, co pośrednio pozwoli w przyszłości jeszcze ograniczyć lub zlikwidować dopłaty do wody i ścieków.

Gmina musi zabezpieczyć w budżecie również środki w związku z koniecznością zwrotu dwóch dotacji: w wysokości 352 800 zł na podstawie decyzji Wojewody Świętokrzyskiego (znak sprawy: DDP-5.457.6.2022) z dnia 30 grudnia 2022 r. oraz dotacji w wysokości 233 418 zł na podstawie decyzji Wojewody Świętokrzyskiego (znak sprawy: DDP-55.547.7.2022) z dnia 18 maja 2023 r. Oba zwroty obciążone są odsetkami jak od zaległości podatkowych licząc od końca 2019r.

W toku opracowania programu postępowania naprawczego obecne władze Gminy przeprowadziły weryfikację realizacji i poziomu zaawansowania zadań inwestycyjnych. W wielu przypadkach zaangażowanie robót jest tak duże, że zapłata za roboty wykonane do czasu rozwiązania umów przewyższałaby wkład własny. W tabeli poniżej przedstawiono szczegółowe zestawienie planowanych wydatków majątkowych Gminy na 2024 r. i 2025 r. wraz z informacją o dofinansowaniu oraz stosownymi adnotacjami. Gmina przeprowadzi optymalizację założeń do planowanych inwestycji na które pozyskano dofinansowanie, tak by realizacja była możliwa przy ponoszeniu minimalnego wymaganego wkładu własnego bez angażowania dodatkowych środków własnych.

Tabela 36. Zadania inwestycyjne Gminy Łagów na lata 2024-2026

	Nakłady ogółem	Nakłady na 2024 r. - budżet	Nakłady na 2024 r. - środki własne	Nakłady na 2024 r. - dofinansowanie	Adnotacja	2025 środki własne	2025 - dofinansowanie	2026 środki własne	2026 - dofinansowanie	% dofinansowania
Uregulowanie gospodarki wodno - kanalizacyjnej na terenie Łagowa wraz z budową drogi w msc. Łagów	2 103 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	Gmina Łagów złożyła wniosek do Polskiego Ładu o zmianę promesy [dofinansowanie 95%]	150 500,00 zł	380 000,00 zł	52.500,00 zł	1 520,00 00 zł	90%
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz wodociągu na terenie Gminy Łagów	133 000,00 zł	133 000,00 zł	133 000,00 zł	- zł	Zadanie zakończone. FV za realizację wystawiona.	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00%
Zakup niskoemisyjnych autobusów do obsługi linii pozamiejskich na terenie Gminy Łagów	3 444 000,00 zł	3 444 000,00 zł	- zł	zł	Realizacja 2026r. Dofinansowanie 2.520.000 zł Dzierżawa autobusów- 280.000 zł Planowany zwrot podatku VAT- 644.000 zł-	0,00 zł	2 520 000- zł			100%
Budowa i przebudowa dróg gminnych	300 000 zł	200 000,00 zł	200 000,00 zł	- zł	Zlecenia na budowę, przebudowę dróg gminnych i dróg wewnętrznych. Zafakturowane w 2024r. do dnia dzisiejszego 118 339,72 zł	100 000 zł	- zł			0%
Modernizacja infrastruktury drogowej na terenie czterech gmin należących do Związku Gmin Gór Świętokrzyskich	857 885,64 zł	357 885,64 zł	357 885,64 zł	0,00 zł	Dofinansowanie uzyskane z Rządowego Funduszu Polski Ład – Program Inwestycji Strategicznych przez Związek Gmin Gór Świętokrzyskich w wysokości 58,28 % - 500 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	41,72%
Budowa drogi gminnej wokół cmentarza w Łagowie oraz drogi gminnej wraz z budową obiektu mostowego tymczasowego w msc. Nowa Zbelutka	7 886 199,95 zł	4 249 049,50 zł	611 897,05 zł	3 637 151,45 zł	Zadanie w trakcie realizacji. Odebrany I etap robót budowy drogi wokół cmentarza. Dofinansowanie uzyskane z Rządowego	0,00 zł	3 637 151,46 zł	0,00 zł	0,00 zł	92,24 %

Część II. Plan przedsięwzięć naprawczych oraz efekty finansowe tych działań

Opracowanie dokumentacji na budowę wieży widokowej w miejscowości Sędek	67 000 zł	67 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0%
Zwiększenie atrakcyjności i konkurencyjności Gór Świętokrzyskich poprzez budowę i rozbudowę infrastruktury kulturalnej i turystyczno-sportowej	1 911 728,00 zł	49 394,89 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0%
Tworzenie miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w ramach "Maluch+" 2022-2029	883 205 zł	882 205 zł	814 010 zł	68 195 zł	882 205 zł	814 010 zł	68 195 zł	882 205 zł	1 000 zł	
Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz poprawa efektywności energetycznej na terenie Gminy Łagów	11 115 100,00 zł	2 577 320,00 zł	1 822 100,00 zł	655 220,00 zł	1 822 100,00 zł	1 822 100,00 zł	655 220,00 zł	1 035 180,00 zł	7 582 600,00 zł	84,61%
Rozbudowa oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Łagów	197 000,00 zł	196 000 zł	0,00 zł	196 000 zł	196 000 zł	0,00 zł	0,00 zł	1 000,00 zł	0,00 zł	0%
Budowa brakujących odcinków oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Łagów wraz z dobudową zaplecza pod działalność kulturalną świetlicy wiejskiej	1 757 563,70 zł	563 010,04 zł	405 000 zł	563 010,04 zł	563 010,04 zł	405 000 zł	563 010,04 zł	583 553,66 zł	405 000,00 zł	46,08%
Wykonanie prac remontowo - konserwatorskich zabrytkowego kościoła pw. Św. Doroty w Starej Zbelutce	321.180,00 zł	19 660,00 zł	0,00 zł	19 660,00 zł	19 660,00 zł	0,00 zł	19 660,00 zł	7 500,00 zł	58 800,00 zł	

Część II. Plan przedsięwzięć naprawczych oraz efekty finansowe tych działań

Wzmocnienie potencjału gmin Związku Gmin Gór Świętokrzyskich w zakresie infrastruktury drogowej, wodno - kanalizacyjnej, rekreacyjno-sportowej	780.500,00 zł	79.500,00 zł	79.500,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	1.000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0 %
Budowa zbiornika podziemnego wody pitnej w msc. Sudek, gm. Łagów	531.500,00 zł	10.000,00 zł	10.000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	245.000,00 zł	9 000,00 zł	245.000,00 zł	92,19%
Uregulowanie gospodarki wodnej poprzez budowę zbiorników wyrównawczych wody pitnej w Łagowie wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz rozbudowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Łagów	4.450.000,00 zł	30.000,00 zł	30.000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	1.900.000,00 zł	54.000,00 zł	1.900.000,00 zł	85,39%
Przebudowa drogi w Czyżowie /dz. nr ewid. 217/ gm. Łagów	1.586.500,00 zł	40.000,00 zł	40.000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	285.000,00 zł	33.750,00 zł	1.140.000,00 zł	89,82%
Budowa wodociągu w Łagowie	100.000,00 zł	100.000,00 zł	100.000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0%
Odbiór materiałów zawierających azbest z terenu gminy Łagów	30.000,00 zł	30.000,00 zł	0,00 zł	30.000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0%
Zakup gruntów	100.000 zł	100.000 zł	100.000 zł	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł	
Budowa sztaletu publicznego na Rynku w Łagowie	323 690 zł	323 690 zł	323 690 zł	- zł	- zł	- zł	- zł	- zł	

Część II. Plan przedsięwzięć naprawczych oraz efekty finansowe tych działań

Zwrot SIM	3 000 000 zł	3 000 000 zł	3 000 000,00 zł	- z	stawiona.	- zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0
Zwrot dotacji zadania: Przebudowa drogi gminne nr 3380/44T ul. Spacerowa w Łagowie; Zwrot dotacji w wysokości 233.418,00; wraz z odsetkami jak od zaległości podatkowych od dnia 30.12.2019r.	838 522 zł	838 522 zł	838 522 zł	- z	-	- zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0%
Zwrot dotacji zadania: Przebudowa drogi Płucki - Łąki w msc. Płucid na terenie gminy Łagów; Zwrot dotacji w wysokości 352.800,00; wraz z odsetkami jak od zaległości podatkowych od dnia 27.12.2019r.;	838 522 zł	838 522 zł	838 522 zł	- z	-	- zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0
Wykupy gruntów od mieszkańców pod budowę drogi Płucki - Łąki, ponieważ wykup gruntów nie został uregulowany.					Droga wykonana na gruntach mieszkalcow.					
Rezerwa majątkowa	30 000 zł	30 000 zł	30 000- zł	- z		- zł				
Dotacja do wymiany pleca	40 000 zł	40 000 zł	40 000- zł	- z		- zł				
Zakup kompensatorów energii biernej w bud. UMIG w Łagowie oraz w budynku Gminnego Zespołu Szkół w Łagowie	35 000 zł	35 000 zł	35 000							
CIUS	5 718 622,14	497 609,49	285 932,00	211 677,49			0,00	2 576 898,92	0,00	2 048 653,98
Lokalne systemy wsparcia	1 391 156,15	376 844,22	26 301,66	350 542,56			28692,60	437 800	21	491 800
Wsparcie rodzin z terenu gm. Łagów	1 652 868,00	1 146 662,00	46 400	1 100 262,00			50 720,00	437 166	516,33	17 200
Opracowanie projektu zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego cz 2 i 3	128 591,00	102 872,93	102 872,93	0			25 718,07	0		
Razem	56 779 271,65	17 407 525,64	8 410 409,81	8 997 113,83	X	20 661 416,38	211 886,33	8 364 653,98	211 886,33	

Źródło: opracowanie własne

Inne działania oszczędnościowe

Obok wyodrębnionych i opisanych powyżej działań naprawczych, Gmina Łągów zamierza wdrożyć i realizować inne, pomniejsze działania, które mają przełożyć się na poprawę sytuacji finansowej Gminy. Wśród nich wskazać należy na:

1. **zaostrzenie polityki kadrowej w Urzędzie Miasta i Gminy Łągów oraz jednostkach organizacyjnych** - obok opisanej powyżej likwidacji stanowisk, zakłada się, że w okresie realizacji programu postępowania naprawczego nie będzie zwiększana liczba etatów w Gminie ani jednostkach podległych, których utrzymanie będzie oparte o środki własne Gminy; w okresie realizacji programu postępowania naprawczego zakłada się indeksację wydatków na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń wyłącznie w oparciu o wskaźnik inflacji, celem zabezpieczenia środków na ustawowe podwyżki płacy minimalnej;
2. dostosowanie wynagrodzenia Burmistrza oraz wysokości diet radnych i sołtysów do wymogów określonych w art. 240a ust. 6 ustawy o finansach publicznych;
3. **zaostrzenie polityki wydatków bieżących** – wprowadzenie tzw. blokady wydatków w jednostkach budżetowych (zgodnie z art. 260 ustawy o finansach publicznych) lub określenie zasad przekazywania środków finansowych na wydatki jednostek budżetowych;
4. centralizację zakupów i zamówień publicznych (w obszarach, jakich to jeszcze możliwe).

Harmonogram wdrażania działań naprawczych

Zgodnie z art. 240a ust. 3 pkt 2 ustawy o finansach publicznych, harmonogram prezentuje szacunkowy czas wprowadzenia i obowiązywania przyjętych działań naprawczych. Działania wprowadzane w ramach programu naprawczego zostały wybrane w taki sposób, aby zapewnić pełną kontrolę organu stanowiącego i organu wykonawczego nad możliwością ich wdrożenia.

Tabela 37. Harmonogram wprowadzania działań naprawczych

Wyszczególnienie	Termin wdrożenia przedsięwzięcia
Weryfikacja klasyfikacji gruntów kopalnianych - W TRAKCIE REALIZACJI	czerwiec 2024 r.
Podwyższenie stawek podatku od nieruchomości w zakresie gruntów zajmowanych pod działalność gospodarczą – OD 2025R	IV kwartał 2024 r.
Likwidacja Dom Seniora - W TRAKCIE REALIZACJI	czerwiec 2024 r.
Zmniejszenie dopłat do ceny netto 1m ³ wody- JUŻ OBOWIĄZUJE	czerwiec 2024 r.
Zmniejszenie dopłat do ceny netto 1m ³ ścieków - JUŻ OBOWIĄZUJE	czerwiec 2024 r.
Zmniejszenie kosztu oświetlenia ulicznego - JUŻ OBOWIĄZUJE	czerwiec 2024 r.
Zmniejszenie zatrudnienia w SP Łągów - W TRAKCIE REALIZACJI	czerwiec 2024 r.
Zmniejszenie zatrudnienia w Urzędzie Miasta i Gminy Łągów – W TRAKCIE REALIZACJI	czerwiec 2024 r.
Likwidacja czytelnicy gazet w Bibliotece - W TRAKCIE REALIZACJI	czerwiec 2024 r.
Reorganizacja przedszkoli na terenie Gminy Łągów- W TRAKCIE REALIZACJI	wrzesień 2024 r.
Zmniejszenie kosztów energii biernej - DO REALIZACJI	lipiec 2024 r.
Zmniejszenie dotacji dla klubów sportowych i stowarzyszeń – OD 2025R	listopad 2024 r.
Zmniejszenie ryczałtu za wykorzystanie pojazdów prywatnych do celów służbowych – JUŻ OBOWIĄZUJE	czerwiec 2024 r.
Zmiana wysokości wpłaty pracodawcy na PPK – OD LIPCA 2024R	lipiec 2024 r.
Obsługa GOK przez CUW – W TRAKCIE REALIZACJI	Lipiec 2024 r.

Źródło: opracowanie własne.

Osiągnięcie efektów finansowych, w przypadku zaplanowanych działań naprawczych, wymaga natychmiastowego wdrożenia jak również realizowania przez cały okres obowiązywania programu

naprawczego. Realizację wszystkich działań naprawczych zaplanowano do końca obowiązywania programu postępowania naprawczego, a większość z nich realizowana będzie również po okresie obowiązywania programu

Efekt finansowy działań naprawczych

W poniższej tabeli poglądowo zaprezentowano dane skumulowane dotyczące podejmowanych przedsięwzięć. Natomiast szczegółowe kalkulacje zostały przedstawione w ramach opisu kolejnych działań, które zostały zawarte w planie przedsięwzięć naprawczych.

Tabela 38. Efekt finansowy działań naprawczych

Wyszczególnienie	2024	2025	2026
Weryfikacja klasyfikacji gruntów kopalnianych	250 000	506 364	506 364
Naliczenie opłat za bezumowne zajęcie działki przez kopalnię	831 876	0	0
Podwyższenie stawek podatku od nieruchomości w zakresie gruntów zajmowanych pod działalność gospodarczą	0	407 476	430 000
Likwidacja Dom Seniora	92 540	500 000	500 000
Zmniejszenie dopłat do ceny netto 1m ³ wody	365 068	514 587	516 587
Zmniejszenie dopłat do ceny netto 1m ³ ścieków	338 814	600 755	604 255
Zmniejszenie kosztu oświetlenia ulicznego	125 000	250 000	250 000
Zmniejszenie zatrudnienia w szkołach na terenie Gminy	97 872	273 749	314 811
Zmniejszenie zatrudnienia w Urzędzie Miasta i Gminy Łagów	152 000	669 045	675 735
Likwidacja czytelnicy gazet w Bibliotece	18 750	75 000	75 000
Reorganizacja przedszkoli na terenie Gminy Łagów	132 364	397 093	397 093
Zmniejszenie kosztów energii biernej	0	70 000	70 000
Zmniejszenie dotacji dla klubów sportowych i stowarzyszeń	0	120 000	120 000
Zmniejszenie ryczałtu za wykorzystanie pojazdów prywatnych do celów służbowych	4 405	8 908	8 908
Zmiana wysokości wpłaty pracodawcy na PPK	37 798	68 829	70 963
Obsługa GOK przez CUW	25 000	70 000	70 000
Odnawialne źródła energii	0	300 000	600 000
RAZEM	2 471 487	4 831 806	5 209 716

Źródło: opracowanie własne.

Sytuacja finansowa Gminy Łagów jest bardzo trudna. Gmina nie ma zdolności i możliwości do tego, by we własnym zakresie móc zrealizować wszystkie zadania własne w 2024 roku. Stanowi to istotne zagrożenie dla realizacji jej zadań. Aktualnie jedynym i ostatnim ratunkiem dla Gminy jest ubieganie się o pożyczkę z budżetu państwa w trybie art. 224 ustawy o finansach publicznych.

Założenia pozyskania i spłaty pożyczki z budżetu państwa

Zgodnie z art. 224 ust. 1 ustawy o finansach publicznych, jednostce samorządu terytorialnego może być udzielona pożyczka z budżetu państwa, jeżeli:

1. jednostka samorządu terytorialnego realizuje postępowanie naprawcze lub przystępuje do jego realizacji oraz
2. z analizy programu postępowania naprawczego wynika, że w stopniu wysoce prawdopodobnym:
  - 1) nastąpi poprawa sytuacji finansowej tej jednostki oraz skuteczności w wykonywaniu jej ustawowych zadań;
  - 2) zachowane zostaną zasady określone w art. 242-244, na koniec roku, w którym upływa termin spłaty pożyczki;

3) zapewniona zostanie spłata pożyczki wraz z odsetkami.

Uzasadnieniem Gminy Łagów do ubiegania się o pożyczkę z budżetu państwa brak płynności i zdolności finansowej Gminy do tego, by we właściwy sposób realizować zadania publiczne. Poziom zadłużenia Gminy jest na tyle wysoki, że obecnie obowiązujący harmonogram spłat zobowiązań Gminy uniemożliwia zachowanie wskaźnika z art. 243 ustawy o finansach publicznych.

W związku z powyższym w ramach programu postępowania naprawczego Gmina Łagów zamierza ubiegać się o pożyczkę naprawczą z budżetu państwa i planuje ją przeznaczyć na:

- a. pokrycie deficytu budżetu
- b. spłatę kredytów i pożyczek oraz wykup obligacji,

Celem zaciągnięcia pożyczki z budżetu państwa jest zapewnienie Gminie Łagów środków na spłatę zobowiązań, zapewnienie płynności oraz dostosowanie harmonogramu spłat do jej możliwości. Jednocześnie obecne władze Gminy będą realizować szereg działań naprawczych, których realizacja przyczyni się do poprawy sytuacji finansowej.

Spis tabel

TABELA 1. ZREALIZOWANE DOCHODY GMINY W LATACH 2019-2023	6
TABELA 2. ŹRÓDŁA DOCHODÓW GMINY ŁAGÓW W LATACH 2019-2023	8
TABELA 3. WYKONANIE ORAZ SKUTKI FINANSOWE UDZIELONYCH ULG, ZWOLNIEŃ I UMORZEŃ PODATKOWYCH W LATACH 2019-2023 12	
TABELA 4. ZREALIZOWANE WYDATKI GMINY W LATACH 2019-2023	13
TABELA 5. ZREALIZOWANE WYDATKI NA WYNAGRODZENIA I POCHODNE OD WYNAGR. GMINY W LATACH 2019-2023 WG DZIAŁÓW	13
TABELA 6. POZOSTAŁE WYDATKI BIEŻĄCE GMINY W LATACH 2019-2023	14
TABELA 7. WYDATKI GMINY ŁAGÓW SKORYGOWANE O ZOBOWIĄZANIA WYMAGALNE W 2023 ROKU	15
TABELA 8. STOPIEŃ FINANSOWANIA WYDATKÓW MAJĄTKOWYCH GMINY DOTACJAMI MAJĄTKOWYMI W LATACH 2019-2023	16
TABELA 9. KIERUNKI WYDATKÓW GMINY ŁAGÓW W LATACH 2019-2023	18
TABELA 10. WYNIK BUDŻETU GMINY ŁAGÓW W LATACH 2019-2023	19
TABELA 11. FINANSOWANIE DEFICYTU GMINY ŁAGÓW W LATACH 2019-2023	19
TABELA 12. ZADŁUŻENIE GMINY ŁAGÓW W LATACH 2019-2023	20
TABELA 13. LIMITY ZADŁUŻENIA GMINY ŁAGÓW W LATACH 2019-2023	21
TABELA 14. HARMONOGRAM SPŁAT ZOBOWIĄZAŃ GMINY ŁAGÓW	22
TABELA 15. SZACOWANE KOSZTY OBSŁUGI ZADŁUŻENIA GMINY ŁAGÓW W OKRESIE JEGO SPŁATY	22
TABELA 16. ANALIZA PŁYNNOŚCI FINANSOWEJ GMINY ŁAGÓW W LATACH 2019-2023	25
TABELA 17. DANE MAKROEKONOMICZNE PRZYJĘTE DO WYLICZEŃ PROGNOZY	28
TABELA 18. EFEKT FINANSOWY OPŁATY ZA ZAJĘCIE DZIAŁKI PRZEZ KOPALNIE	29
TABELA 19. EFEKT FINANSOWY WERYFIKACJI KLASYFIKACJI GRUNTÓW KOPALNIANYCH	30
TABELA 20. SZACOWANE WPŁYWY Z PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI WYNIKAJĄCE Z PODWYŻSZENIA STAWEK OD 2025 R.	31
TABELA 21. EFEKT FINANSOWY PODWYŻSZENIA STAWEK PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI	32
TABELA 22. EFEKT FINANSOWY LIKWIDACJI DZIENNEGO DOMU SENIOR+	32
TABELA 23. WYDATKI NA DOPLATY DO CENY 1M ³ WODY I ŚCIEKÓW GMINY ŁAGÓW W LATACH 2019-2023	33
TABELA 24. WYSOKOŚĆ CEN ZA ZAOPATRZENIE W WODĘ I ODBIÓR ŚCIEKÓW W GMINIE ŁAGÓW	33
TABELA 25. STAWKI DOPLAT OBOWIĄZUJĄCE W GMINIE ŁAGÓW OD 15.10.2023R	34
TABELA 26. STAWKI DOPLAT OBOWIĄZUJĄCE W GMINIE ŁAGÓW OD 01.07.2024R	34
TABELA 27. EFEKT FINANSOWY OBNIŻENIA DOPLAT DO WODY	35
TABELA 28. EFEKT FINANSOWY OBNIŻENIA DOPLAT DO ŚCIEKÓW	35
TABELA 29. EFEKT FINANSOWY OSZCZĘDNOŚCI NA OŚWIETLENIU ULICZNYM W LATACH 2024-2026	36
TABELA 30. EFEKT FINANSOWY ZMNIEJSZENIA ZATRUDNIENIA W URZĘDZIE MIASTA I GMINY ŁAGÓW	37
TABELA 31. EFEKT FINANSOWY ZMNIEJSZENIA ZATRUDNIENIA W BIBLIOTECE	38
TABELA 32. EFEKT FINANSOWY ZMNIEJSZENIA WYSOKOŚCI DOTACJI DLA KLUBÓW SPORTOWYCH I STOWARZYSZEŃ	41
TABELA 33. EFEKT FINANSOWY ZMNIEJSZENIA RYCZAŁTU ZA WYKORZYSTANIE SAMOCHODÓW PRYWATNYCH DO CELÓW SŁUŻBOWYCH	40
TABELA 34. EFEKT FINANSOWY ZMNIEJSZENIA WPŁAT PRACODAWCY NA PPK	52
TABELA 35. EFEKT FINANSOWY PRZEJĘCIA OBSŁUGI KSIĘGOWEJ MGOK PRZEZ CUW	43
TABELA 36. ZADANIA INWESTYCYJNE GMINY ŁAGÓW NA LATA 2024-2025	45
TABELA 37. HARMONOGRAM WDRAŻANIA DZIAŁAŃ NAPRAWCZYCH	51
TABELA 38. EFEKT FINANSOWY DZIAŁAŃ NAPRAWCZYCH	53

Spis rysunków

RYСУNEK 1. STRUKTURA DOCHODÓW GMINY ŁAGÓW W LATACH 2019-2023	7
RYСУNEK 2. STRUKTURA WYDATKÓW GMINY ŁAGÓW W LATACH 2019-2023*	16
RYСУNEK 3. WSKAŹNIK Z ART. 243 UST. 1 USTAWY O FINANSACH PUBLICZNYCH WG WPF GMINY ŁAGÓW	23
RYСУNEK 4. WSKAŹNIK Z ART. 243 UST. 1 USTAWY O FINANSACH PUBLICZNYCH WG WPF GMINY ŁAGÓW Z UWZGLĘDNIENIEM KOREKT W ZAKRESIE DOCHODÓW ORAZ WYDATKÓW NA OBSŁUGĘ DŁUGU	24

Przewodnicząca Rady Miejskiej w Łagowie

/-/ Paulina Duda